

Kivaltal?

Szent László földjén parányi szikra,
Humusz alatt leppangó tűz!
Kajos partján jaj kiáltás,
Mit szél robor, ellenőg jűz.

Hukorica közt születtem,
Pusztán nevelkedtem.
Humusza voltam fekete földnek.
Rajongó síve nemzetemnek.

Tartottam szarvát az ekének,
Mestere voltam a magvetésnek!
Ott voltam, hol a jűst szakadt,
Fűs-lapát-ott is akadt.

Nem arattunk, nem szűpeltünk,
Szegényesen éldegeltünk.
Pincékhezre gyűlölg jűrtam,
A szűjű tarogját sokat lűttam.

Mult az jűlő, hűvűt a hűn.
En sem maradtam ottthon!
Bűszkén mentem katonának
Szolgálmű Magyar-hazánkunkak.

Fehérvári bakák rigán élnek,
Tegy daloltuk, - de rigán - pralt az nyelv!
Huszonnyolcban kétesillagos próbarendés
Kézolálat a kiképzésim elejéről.

Harminchatban tisztelgőtteri rangot kaptam!
Negyvenötben szülőföldemet is elhagytam!
Bajszorvosig levegőjét színtam - ettem,
Ötvenegyben az U.S.A.-ba megérkeztem.

Ültam; kömives, kertész, lovász, szakács egyreméghöz,
Reudfokoratomat vissza nem kaptam nem is kaptam.
Iskolai képzettségem is verlam,
Hát keresek én, Pincehelyen hát elemi!

Egy etemet nem megertem, nem is jartam,
Az élet iskolájában szerertem tanulnom.
De nem futott sem a farkó, sem a páro,
Nem vultam én Pincehelyen yardog is páro!

Lake Geneva, 1973. január 10.

Gegenyész Pál

TESTÜLETÜNK TÖRTÉNETE

"MULTAK HAGYOMÁNYAIN ÉPÜLT FEL A JÖVŐ"

Idősebb Bajtársainknak emlékeztetőül, a fiatalabbaknak tájékoztatóul, az alábbiakban foglalom össze /:röviden:/immár több mint 80 éves Testületünk történetét, világhírességének okait, szervezetét és jellegzetességeit.

Ezt azonban főképpen azért tesszük, hogy minden erre vonatkozó könyv és segédlet feltételezhető megsemmisülése folytán az említetteket, -mint azokat még magunkba hordozó élők- a fenti jelmondatra való hivatkozással, az utókor számára átmenthessük. S mivel emigrációban élő Bajtársaink a trianoni időkben Testületünknek mint tényleges tagjai voltak, ismertetésünk súlyát annál is inkább az 1881-1918 közötti időszakra helyezzük, mert Testületünk oly kitűnően bevált ősi alapszervezetében és szolgálat teljesítési rendszerében, -gazdászati-, az idők kívánta fejlődést szolgáló nyomozó, -híradó és közlekedési szervek felállításán kívül- a trianoni időkben érdemleges változás nem történt.

Testületünk "Szentelési" törvény cikke, nagy és boldog idkre emlékeztető-akkor szokásos szentesítési záradéka szövege a következő volt:

" Mi I. Ferencz József, Isten Kegyelmeiből Ausztria császára, Csehország királya, stb. stb. és Magyarország Apostoli Királya, kedvelt Magyarországunk és Társországai hű Főrendei által elének terjesztett ezen Törvényt helyesnek, kedvesnek és elfogadottnak vallván, Királyi Hatalmunknál fogva ezennel Szenteljük és azt mind Magunk megtartjuk, mind mások által megtartandjuk. Kelt Bécsben, 1881. év február hó 14-ik napján, Tisza Kálmán sk., Ferencz József sk.

február 14-iki csendőrnapot, a Kormányzó ur akkor kiadott legfelsőbb rendelkezése folytán, -annak emlékére ünnepeljük, hogy 1881-ben az akkori uralkodó, I. Ferencz József ezen a napon szentesítette azt az évi III. tc.-et, mely a közbiztonsági szolgálat ellátására- az Erdélyben már meglevő és ott "m.kir.erdélyi csendőrség" elnevezés alatt már több mint 10 éve működő

ugyanilyen intézmény kiterjesztéseképen, - "m.kir.Csendőrség" illetve "m.kir.horvát-szlavon csendőrség" elnevezés alatt, egész Magyar-és Horvát-Szlavon ország területére egy katonailag szervezett őrtestület felállítását rendelte el.

Magyarországon ugyanis abban az időben -tehát 1867 és 1881 között- csak az egyes vármegyék szolgálatában álló un.pandurok látták el a közbiztonsági szolgálatot, akik azonban csak polgárilag voltak szervezve, vármegyénként más és más eljárási szabályok alatt állottak, a másik területére át nem léphettek, s ott nem működhetek. Ráadásul kiképzésük is gyenge volt s nem egy esetben összeköttetésben álltak a Magyarországon akkoriban garázdálkodó un.szegénylegényekkel, Rózsa Sándorral, Angyal Bandival, Sobri Jóskával.... Ily megkötöttségek, hiányosságok és beállítottságok mellett közbiztonsági szolgálatot eredményesen ellátni azonban sehol a világon nem lehet.

Minezekkel szemben Erdélyben már több, mint lo év óta működő katonailag szervezett, egységes irányítás alatt álló, s igen jól képzett m.kir.erdélyi csendőrség az ottani igen nehéz terepviszonyok és lakatlan havasok ellenére is kitűnően bevált. Érthető tehát, ha mindez Tisza Kálmán akkori miniszterelnököt arra készítette, hogy egy olyan törvényjavaslatot kezdeményezzen, mely ezt az intézményt az egész országra kiterjeszti.

Testületünk valódi szülőhazája tehát Erdély, honnan a történelem folyamán oly sok szép és jó szállt az országra. Az ottani születési ideje pedig az 1867-es kiegyezést közvetlen követő évekre esik, aminek tehát ily értelemben nemsokára 106-ik évfordulóját ünnepelhetjük.

Ezt az egész országra történő kiterjesztést természetesen nem lehetett máról-hólnapra végrehajtani, éppen 3 eszterendő tellett tehát, míg ez Erdély felől nyugatra történő haladással és 1-lytártó előkészítő szervezés után, évenként 2-2 kerület felállításával az ország nyugati határait is elérte. Így ennek során -amár meglévő erdélyi csendőrséget kolozsvári I.kerületnek nevezve-

1882.január 1-én a szegedi II.és a budapesti III.,

1883.január 1-én a debreceni IV; , és a pozsonyi V. ,

1884.január 1-én pedig a kassai VI. és a székesfehérvázi VII. kerületek kezdték meg működésüketugy, hogy az ezen évekre virradó

Szilveszter éjszakákon pontosan éjfélkor megnyitlak az ujonan felállított órsök laktanyáinak kapui, honnan a szélrózsa minden irányában kivezényelt kakastollas járőrök vitték szét ezt az új közbiztonságot.

A Horvát-Szlavon csendőrség 1881-ben történt előzetes szervezés után 1882. január 1-én kezdte meg működését, melynek tagjai azonban csak horvát-szlavon származásuak lehettek, s a szolgálati nyelve is a horvát volt.

Mind a 6 új magyarországi kerület szervezési előmunkálatait és felállítását az erdélyi csendőrség parancsnoka TÖRÖK FERENC őrnagy végezte, így testületünk egész országra kiterjedő felállítása - a törvény javaslatot kezdeményező és a szentesítéskor ellenjegyző Tisza Kálmán miniszterelnök mellett - az ő rendkívüli szervezőképességet, páratlanul odaadó kötelességteljesítést és a legnagyobb puritánságot jelentő nevéhez fűződik.

A későbbiekben egész Erdélyt magába foglaló tul nagy kolozsvári kerület kettéosztásával 1908-ban a brassói VIII., majd az egész Dunántulra kiterjedő székesfehérvári kerület kettéosztásával 1918-ban a szombathelyi IX. kerület létesült. Magát a csendőrfelügyelőséget a "Magyar Szent Korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője" elnevezés alatt csak 1902-ben állították fel, melynek első felügyelője - akkor már mint altbornagy - a testületet felállító TÖRÖK FERENC lett, ki azonban említett egyénisége folytán eme tisztsége emellett egyuttal továbbra is a Honvédelmi Minisztérium ~~és a Belügyminisztérium melléklet~~ csendőrségi osztályának vezetője maradt, így cső. Felügyelőség személyileg csak a későbbi idők során lett a H.M. és a B.M. mellett - testületünk 3-ik kp.-i vezető szerve.

Ily kitűnő szervezés, felépítés és hozzáértő vezetés mellett a már működő kerületeknél, majd az egész országban a közbiztonsági viszonyok rövid néhány év alatt az elérhető legjobbak lettek, alig egy évtized leforgása után pedig testületünk kifejezetten VILÁGHIRESSÉGRE TETT SZERT. Külföldi országokból egyre-másra jöttek bizottságok a működés tanulmányozására, de testületünk szervezeti és szolgálati szabályait saját hazájukban való meghonosítás céljából szabadon tanulmányozhatták is, a hírnév legfőbb okát és titkát már nem tudták magukkal vinni és otthon leutánozni.

Testületünk kitünő hírének legfőbb oka és titka ugyanis maga a magyar csendőr volt. Az a magyar csendőr, akinek katonai és emberi erényekben egyaránt gazdag fajtáját csak a Hadak Utján fekvő Kárpátok koszaruzta 1000 éves ősi magyar Föld tudta ki-termelni és erre a szolgálatra leutánozhatatlanul alkalmassá tenni.

Ércbeöntött legendás alakja, méltóságteljes komoly megjelenése és viselkedése már külsőleg is lenyűgözően juttatta kifejezésre, hogy Ő -mint a Szolgálati Utasításunk mondta- az államhatalom képviselője és a törvény őre... Eljárása olyan volt, mint maga a törvény, szigorú, de igazságos, ki üldözte a rosszat, de értékelte a jót, mint ahogy őt is szerette és becsülte mindenki, aki a törvényt tisztelte, s az előírt erkölcsi rendet maga is kívánta.

Harcban rámenős, bátor katona, szolgálatbank kötelességtudó talpig férfi, bajban a lakosság oltalmazója, elesettek gondozója, kinek egyszerű katonazubbonya alatt ott dobogott az, ami az emberi az emberi névre méltóvá teszi, -a Szív.. Külön csendőr erények fejlődtek ki, melyek más emberben is meglehettek ugyan, de nem állt módjukban azokat gyakorolni is, míg a csendőrnek ezek tulajdonai kellett legyenek. Ilyenek voltak a pártatlanság, a bajtársiasság, és a hivatás-szeretet..

Magánélete a szolgálati feladataival párhuzamos, mert aki másoktól törvénytiszteletet és erkölcsösséget kíván, annak első sorban magának kell példát mutatnia. Élettárást és szórakozásait is megkellett tehát válogatnia, s aki mindezen kívánalmaknak nem tudott megfelelni, az nem lehetett, illetve nem maradhatott a tagja. Kifejezett erkölcsi testület voltunk tehát, mely e tekintetben -különösen faluhelyen- közvetlenül a papság után következett.

Az áldott magyar föld és az azzal összenőtt földműves szülőktől származó, s ott született magyar csendőr volt tehát testületünk világhírességének legfőbb titka.. Vannak dolgok -rendszerint művészeti dolgok- melyekre születni kell, s mivel az ily születési adottságokat sohasem lehet más emberekre és más országokban átpalántálni, testületünk híressége is mindvégig egyedülálló maradt.

A hirnév második oka a testület katonai szervezettsége és jellege volt, melynek a Ktbt-k-ben és a fegyelmi szabályokban megnyilvánuló ereje -ugy a kötelelességteljesítés feletti őrködés, mint a személyi védelem tekintetében- egyaránt kitünően simult ugy a testület szétagoltsághoz mely végeredményben 2 fős járőrökben nyilvánult meg- mint ahhoz, hogy ezeknek a járőröknek elhagyatott, sőt sokszor lakatlan tereprészeken kellett portyázniok, hól a bünözök támadásainak fokozottabban voltak kiteve, de amelyek ellen a katonai törvények őket egyrészt fegyverhasználatra jogosították, másrészt támadóik szigorubb megbüntetése által fokozottabban védték.

A hiresség harmadik oka a szervezésnek abban a roppant szerencsés voltában rejlett -amit a kiterjesztést elrendelő törvény is kifejezésre juttatott- hogy testületünk működési területéből a faluk és tanyák lélektani, erkölcsi és bünözési viszonyaitól oly annyira elütő -s így az azok világából származó csendőr számára is teljesen idegen- a népi jelleg szempontjából sokszor már kevert, műveltségi szempontból pedig feltétlen egyes lakósságu városok kül és bel területe teljesen kivolt zárva. S ha kivételesen előfordult is az, hogy egyes kisebb városokban testületünk látta el a közbiztonsági szolgálatot, /: így Késmárk, Lócse, Igló, Rozsnyó stb.:/ az csak az illető város kifejezett óhajára és költségére történhetett.

Testületünk sohasem tudott volna a hirnévnek oly magas fokára emelkedni, ha a katonai szervezettségéről és jellegéről természetesen lemondva- a nagyobb városok forgatagában és bünfészkeiben is el kellett volna lássa a közbiztonsági szolgálatot.

Végül testületünk hirességének negyedik okaként a megelőző szolgálatot kell emlitenünk, mely -hasonlóan a jó doktorhoz, ki igazi hivatását nem a megtörtént betegségek gyógyításában, hanem azok megelőzésében látja-, abban nyilvánult, ~~max~~ hogy napszaktól és időjárástól függetlenül az őröknek még akkor is járőröket kellett kivezényelniök, ha azok semmiféle büncselekményről, vagy balesetről sem értesültek, mely járőröknek egy meglazult hidkarfától és a ki nem separt kéményektől kezdve, egészen a szokásos bünözök megfigyeléséig semmi sem kerülte el figyelmét.

Meg nem történt esetekről nem lehet statisztikát vezetni, sohasem derülhetett tehát ki, hogy a szolgálat teljesítésnek ezzel a rendszerével hány bűncselekményt és balesetet akadályozott meg a csendőr...Az azonban bizonyos, hogyha valahól az előfordult bűncselekményekről és balesetekről a lakosság arányszámát is figyelembe vevő világ-statisztikát készítettek volna, akkor -ha egyes hüvös véralkatu és túl józan életmódu népek miatt a bűnesetek tekintetében esetleg talán nem is, de- a balesetek tekintetében feltétlenül a legjobb helyen szerepeltünk volna hiszen emigrációs életünkben a befogadó országok közbiztonsági szerveinél a megelőző szolgálatnak csak -ennek megfelelő részleteredményeket hozó- szórványos megnyilvánulásait látjuk.

Testületünk hirnevének 2.okaként említett katonai szervezettel és jelleggel kapcsolatban 1881-1918 közötti ősi alapszervezetünket és azzal összefüggő egyéb adatokat az alábbiakban annál is inkább szükségesnek tartjuk részletesebben ismertetni, mert azok később elnevezésekben és egyéb külsőségekben változtak, egyébként azonban végig minden tekintetben alapvetően helytállóaknak, s így maradandóknak bizonyultak.

Idevágó általános politikai, földrajzi és katonai helyzetképként mindenek előtt arra kell rámutatnunk, hogy a Kárpátok medencéjében fekvő és arra 1000 éven át mindig teljesen kiterjedő Hazánk abban az időben az Osztrák-Magyar Monarchia kötelékébe tartozott és Horvát-Szlavon országokkal társas viszonylatban élt, így közvetlen határai csak Szerbia és Románia felé voltak. Szerbia felé azonban az ellenőrzést jelentősen megkönnyítő Duna volt a határ, míg Románia felé a közel 600 km-es hosszúságban az Erdélyi Keleti-és Déli Kárpátok erősségekkel borított és havasokkal tarkított gerincén futott, melynek rejtett hegyei útjain folyó állat és egyéb csempészet, valamint jogtalan határátlépés megakadályozása már sokkal nehezebb volt. A Monarchia hatalmas hadereje 3 főrészt tagozódott: császár és királyi /:ugynevezett közös:/ hadseregre, hól a szolgálati idő 3, m.kir. honvédségre, hól a szolgálati idő csak 2 év volt és a császár-királyi-honvédségre /:osztrák Landwehr:/, mely ismertetésünkben szerepet nem játszik. A csendőrség a Monarchia ~~miképpen~~ mindkét államában a haderőnek -bárbelbiztonsági szolgálatra rendelt-kiegészítő része volt.

Testületünkben a közbiztonsági szolgálatot /közb.szolg./ az említett időszakban kizárólag csak az őrsök látták el, melyek létszáma akkor még igen sok helyen csak 4-6 fő között mozgott. Nagymagyarországi viszonylatban az őrsök túlnyomó része gyalogos volt, az Alföld nagy területén szétszórt tanya világban azonban lovas, illetve -ha az őrskörlet viszonyai ezt így kívánták- egyes őrsök teljesítették szolgálatot.

Az évnék csak egy bizonyos szakában működő, vagy valamely okból csak átmeneti időre létesített őrsöket különítmény-eknek /külmeny/ nevezték, melynek lényegileg teljesen azonosak voltak az őrsökkel, így elnevezésük csak az ideiglenes működést, vagy különleges feladatot juttatta kifejezésre. Ilyenek voltak Erdélyben a román határszélen a csempészet megakadályozására május elejétől október végéig működő ~~XXXXXX~~ "határszéli"-és a Balaton mentén, valamint Nagymagyarország ilyenekben gazdag gyógy-és üdülő helyein a látogatottság tartama alatt működő "fürdő" különítmények. Természetesen, ha az említett helyeken állandó őrsök működtek, akkor a szolgálat fokozott volta a szükséges időre azok megerősítésével nyert elintézését.

A szolgálat teljesítés szempontjából jellegzetesek voltak az erdélyi határszéli havasok világában -néha 2000 méter magasságban- kitelepített állandó őrsök és nyári különítmények, melyek legtöbbször nemcsak a legközelebbi vasútállomástól 1-2 napi, hanem még a legközelebbi lakott helytől is jó félnapi járóföldnyire voltak elhelyezve. Így azok tagjai ott -ahová a szemlélő előljárók is csak ugynevezett mőkány hegyilovakon tudtak felmenni- még nyáron is valóságos remete életet éltek. Az állandó őrsök szolgálata pedig télviz idején -mikor a nagy hó és az időjárás egyébként is rendkívüli zordsága miatt még a legközelebbi postahivatalba is csak időnként, s csak szabályszerű járőr szolgálattal tudtak lemenni- jóformán teljesen szünetelt, így a világtól teljesen elvágva csak önképzéssel foglalkoztak.

Egyébként az őrsök és különítmények szolgálat teljesítésének legfőbb megnyilvánulása és gerince mindenütt a "megelőző jellegű de hirülvett kisebb eseteknél is alkalmazott őrjárat /őrj/portyázás volt, mely célból minden őrskörlet a térkép alapján több rendszerint 3-5 őrjáratra volt beosztva, melynek összessége

az örskörlet valamennyi lakott és lakatlan tereptárgyát -igy hegyvidékeken a magassági pontokat is- maradéktalanul felölelte. Az egyes őrjáratok portyázási idejét akkoriban még nem egy egy-séges kulcs,vagy táblázat alapján,hanem már csak az akkori egymástól merőben eltérő terepviszonyok miatt is- az őpk.által végzett próbaportyázások útján állapították meg,melyekben -mi-ként máskor is- a menetütemre az volt a szabály,hogy a járőr 2mindent,mi körülötte történik,pontosan észlelhessen".Ehhez pi-
 henőkre illetékes időként a leportyázáshoz tényleg szükséges ~~idő~~
 időnek a felét adták hozzá,mely így a portyázási idő összességé-
 nek $1/3$ volt. /:Igy pl.egy 36 órás őrjáratban 24 óra volt a
 tényleges portyázási idő és 12 óra a pihenőkre illetékes idő.:/

Az egyes pihenők egyfolytában tartható legnagyobb tartama 6 óra volt,amit nagypihenőnek neveztek,s mivel akkoriban 75-80 órá-sok sem voltak ritkák,ily pihenőre egy szolgálatban ~~maximálisan~~
~~XX~~ többször is sor kerülhetett. Az ennél kisebb pihenőket -
 melyek az ezekre illetékes időből vagy töredékként mutatkozik,
 vagy beiktatásuk így volt megfelelőbb- 4 óránál nem nagyobb
 közép és 2 óránál nem nagyobb kispihenők alakjában tartották
 meg a járőrök.A nagy és közép pihenőket csak az őrsparancsnok
 által előirt és csak oly lakott helyeken lehetett megtartani,
 ahol erre a célra egy 2 ággyal és tüzelővel is ellátott pihenő
 szoba volt berendezve,melyekben a -bizton-sági szabályok be-
 tartásával-minden kényelem meg volt engedve. A kispihenőket a
 járőr belátása szerint bárnól -akár nyílt terepen is- megtart-
 hatta.Jellegzetes szabálya volt azonban minden pihenőnek,hogy
 azoknak az egyik napról a másikra nem volt szabad átterjedniök,
 hanem azokat vagy éjjél előtt kellett befejezni,vagy éjjélután
 megkezdeni.

A pihenők említet szabályai nemcsak őrjárat portyázásnál,
 hanem bármely szolgálatban érvényesek voltak,s ha azokat a jár-
 örök odakint bármely okból/:sürgős teendők,pihenőszoba hiánya/
 megtartani nem tudták,akkor azokat bevonulásuk után -a szolgál-
 lati időbe beszámíthatóan- a laktanyában tarthatták meg.

Minden járőr kivezénylését és bevonulását a Szolgálati
 Könyv-be naplószerűen be kellett vezetni,a kivezényelt járőrö-
 ket pedig "Őrjárat lap"pap kellett ellátni.Kivezényléskor mind-
 aketöbe be kellett jegyezni annak idejét,a szolgálat tartamát,

a kapott feladatot, nagy és középpihenők helyét és idejét és a járőr tagjainak nevét, az őrsjárat lapjára pedig még az éritendő tárgyakat /tereptárgyakat/ is felkellett sorolni, kivéve ha azok mint Pl. nyomozó vagy ellenőrző szolgálatoknál előre meghatározhatók nem voltak, mikor is azokat utközben a járőrvezető /jv./ vezette be. A jv.-nek ebbe minden tereptárgynál be kellett jegyeznie az érkezés és indulás idejét, valamint azt, hogy kivel értekezett. Az egyes tereptárgyak érintését, a nap megjelölésével a "Portyázási Lajstromba" tartották nyilván, melyből így mindig megállapítható volt, hogy azok hányszor és mikor voltak érintve.

A szolgálatba vezényelt járőrök létszáma alapelszervezésig mindig 2 fő volt, az őrsállomás helyén tartott nappali helyiügyeletek és nappali ellenőrzések alkalmával azonban kivételesen 1 fő járőrök is megvoltak engedve.

Minden olyan szolgálatot és azokba kivezényelt járőrt, melyeket az őrsöknek a Szolgálati Utasítás /Szut./ értelmében saját kezdeményezésükből is el kellett látniuk, "Rendes"-nek, az őrsparancsnok által végzett ellenőrzéseket pedig "Ellenőrző" szolgálatnak, illetve járőrnek nevezték.

Az őrsök és különítmények a területileg illetékes bíróságok ügyészségek és közigazgatási /közig./ hatóságok törvényes hatáskörükben kiadott, alakilag és tartalmilag egyaránt törvényes "Felhívásainak", valamint a területileg nem illetékes birói és közigazgatási hatóságok megkereséseinek, anélkül, hogy mindezeknek alá lettek volna rendelve, eleget tenni tartoztak. Ha azonban ezek a birói és közigazgatási hatóságok az őrsöket vagy különítményeket valamely oly szolgálatra szólították fel, mely a csendőrség szolgálati feladatai közé nem tartozott, akkor azokat, "mint aggályos felhívásokat"-teljesítésük előtt a szakasz/:legutóbb szárny:/ parancsnoknak döntés végett fel kellett terjeszteniük.

Birói és közig. hatóságok felhívására vagy megkeresésére végzett szolgálatokat és ezek teljesítésére kivezényelt járőröket -"Felszólított"nak nevezték, melyek utazásai és egyéb költségeit az igazságügyi- illetve belügyi tárca terhére külön kellett elszámolni.

Minden szolgálatban álló járőr, a kivezényeléstől a bevonulásig -tehát pihenők alatt is- őrhelyére felvezetett katonai őrnök

volt tekinthető, így általuk elkövetett minden szabálytalanság vagy mulasztás a katonai törvények szerint őrszolgálati kötelességsértéssé minősült, Ily szabályok és kötelességre való állandó nevelés folytán tehát a járőrök még az őrskörlet legtávolabb pontján és a havasok legelhagyatottabb világában is oly pontosan és odaadóan végezték szolgálatukat, mint az emberileg lehetséges volt.

Egy és ugyanazon közigazgatás járás területén fekvő őrsök felett, mint legmagasabb altiszti előljáró a "járásörmester" állott, ki egyuttal a járászékhelyén levő őrsnek is rendszerint parancsnoka volt.

Legfőbb feladata alárendelt őrseinek gyakori meglepése, oktatása, a járőrök ellenőrzése és a fontosabb nyomozások vezetése volt. Az őrsök által a szakaszparancsnokhoz - az ott említettek szerint - felterjesztett ügyiratokat átvizsgálni és azokat a szükséges észrevételekkel ellátni tartozott.

3-4 közig. járás - de elvileg ugyanazon vármegye területén fekvő őrsök egy szakaszt alkottak, melynek parancsnoka /szakpk/ alantos tiszt volt. Alárendelt és igen sok viszonylatban csak előfogaton megközelíthető, őrseinek száma sokszor 20-at is elérte.

rőfeladatai őrsein a katonai rend és fegyelem első fokon való fenttartása, valamint a közbiztonsági szlgálat helyes ellátása feletti őrködés volt. Saját személyében a nyomozásokban tevélegesen részt nem vehetett, mert az uralkodó törvény szentesítésekor - tiszti tekintély megóvása céljából - ettől az összes csendőr tiszteket eltiltotta. A közbiztonsági szolgálat helyes ellátása feletti őrködése tehát csak abban nyilvánult, - de az viszont folyamatosan, - hogy az őrsök által eleinte naponta, később pedig 5, majd 10 naponként felterjesztett /Szolg.könyv/Szolgálati havi füzet.őrjárat lapokat és az azokhoz tartozó feljelentések fogalmazványait, - az esetleges hiányok pótlásának elrendelése mellett bár, de utólag vizsgálta át.

Őrseit évente kétszer mindenre kiterjedő részletességgel megsejmelni és ilyenkor működésük felül a birói és közig.hatóságoknál érdeklődni - tartozott, de kivizsgálások kapcsán azok némelyikén többször is megfordult.

Szemléjének időtartama,-az utazási idővel együtt- 6 fősnél nem nagyobb őrökön 18,annál nagyobbakon pedig 24 nappali óra volt,de amelyik őrse nehezen volt megközelíthető,annál az utazási időt külön számíthatta.Távollétében -a hatásköri jog gyakorlása nélkül- a helyi járásőrmester helyettesítette.

Otthon léte alatt, s különösen, hogy akkoriban szervezetszerű helyettese és irnoka még nem volt,ténykedései leginkább csak irodai munkában nyilvánultak meg,amit az őrök tevékenységének említett átvizsgálásn kívül még különböző előjegyzések vezetése és kiadványok szerkesztése egészített ki,melyeket mint maga volt köteles vezetni,illetve írni.

A közbiztonsági szolgálat érdemleges irányítása és az azzal való állandó közvetlen kapcsolat a szakaszparancsnokkal jóformán teljesen lezárult,mert az ennél magasabb csendőr parancsnokságok feladata már mindkevésbébbé közbiztonsági és mindinkább belső közigazgatási jellegű volt.

3-4 szakasz felett,rendszerint vármegyei székhellyel,de néha 2-3 vármegye területére is kiterjedőleg a Szárnyparancsnokság /:1925-től osztályparancsnokság:/ állott,melynek parancsnoka százados volt.

Főfeladata a szakaszparancsnokok /:szárnyparancsnokok:/ működésének irányítása és ellenőrzése volt.Alárendelt őrseit járásőrmestereit/:szakaszparancsnokokat/ évente már csak egyszer szemlélte meg,őrsönként 12 nappali óra tartamára,melyben azonban -a szakpknál már említett kivétellel-az utazási idő is bele volt számítva.Távollétében a helyi szakpk./:sznypk:/ helyettesítette,ki rendszerint rangidő főhadnagy /:szds.:/ volt.

A szárnyparancsnok /:osztályparancsnok:/eme személyi főfeladata mellett 1912-ig a sznypktség feladata volt még alárendelt szervei és saját törzse számára a személyi és anyagi ellátás. így illetékek ,fegyverzet,felszerelés,ruházat és butorzat -biztosítása,valamint a laktanya bérleti szerződések megkötése is mely feladatok tekintetében -széttagoltságuk és létszámuk folytán-a teendők súlya az őrökön volt.A szárnyparancsnokságok akkoriban mindezt a legszélesebb lehetőségig helyi viszonylatban intézték.Igy a személyi és anyagi ellátásához szükséges pénzt felsőbb kiutalásra ugyan,de az adóhivataltól,a fegyverzetet és felszerelési tárgyakat,valamint a ruházati anyagot-ezeket

végekben- versenytárgyalások, esetleg kézibevásárlások útján szerezték be. A ruházati anyagot különböző általános méretekben, -mert egyéni testméret szerint akkor még csak díszruházat készült szerződötetett szabámmesterek dolgozták föl. De ugyan így helyi asztalosmesterek készítették el a -Belügyminiszter által kiadott rajzok és méretek szerint- a butorzatot is, így nem csak szállítási költségek nyertek- legalább is a szárny székhelyéig - megtakarítást, hanem egyuttal a kisebb városok iparosai is támogatásban részesültek. A beszerzett anyagot raktárban őrizték, így prbcső.-ök felszerelése és felösketése is a szárnyparancsnokságnál /:legutóbb9az osztályparancsnokságnál:/történt.

Testületünknek abban az időben gazdaszáti, vagy számvévő tisztjei még nem voltak, így az említett teendőket a szárnyparancsnok irányítása, ellenőrzése és anyagi felelőlsége mellett az oda beosztott, járásörmesterrel egyenrangu számvévő törzsörmesterek végezték, kik a legjobb csapataltisztek soraiból kerültek ki és megfelelő vizsga után lettek ilyenekké átminősítve.

A szárnyparancsnokságok személyi és anyagi ellátással járó sok oldalú feladata azonban 1912-től kezdve hármás irányu megosztás nyert. Ebben az évben ugyanis Budapesten a B.M. közvetlen alárendeltségében felállították a Csendőrségi felszerelési Anyagraktárt /Ar./ minden kreület székhelyén pedig 1-1 ezeknek alárendelt pótszárnyparancsnokságot létesítettek. Így ettől kezdve minden anyag beszerzést az Ar. központilag intézett és a szükséges mérvben az látta el azzal a pótszárnyparancsnokságokat, melyek a kapott ruházati anyagot továbbra is helyileg dolgoztatták fel, így a prbcső. felszerelése és eskütétele a továbbiakban már ott történt. A szárnyparancsnokságok tehát ettől kezdve már csak az illeték ügyeket és a laktanya bérleti szerződésekét intézték.

Az anyagratár főnöke, 1. első osztályu számvévőségi főtanácsos volt, ki mellé 1-2 számvévő tiszt és 2-3 számvévő törzsörmester a pótszárnyparancsnok-a pedig százados volt, ki mellé 1 szmv.-tiszt és 1-2 szmv. törm. volt beosztva.

Testületünknel szv. tiszték tehát csak 1912-től kezdve voltak, de akkor is szds.-nál nem magasabb rendfokozattal, Az ennél magasabb rangu számtanácsosok 2, és 1. oszt. szv. főtanácsosok azonban-kik katonai tisztviselői állománycsoportba tartoztak-

az Anyagraktár felállításáig kizárólag csak B.M.csendőrségi osztályában teljesítettek szolgálatot.

Az elméleti szakkiképzést -tisztokra,prb.csendőrökre és őrsparancsnikképzésre egyaránt- 1912-ig a kerületek székhelyén,vagy területén működő tanosztályok végezték,melyek pk-a rangidő főhadnagy volt./Ezek nem voltak zászlóalj jellegűek,igy elnevezésük valószínűleg az iskoláknál használatos "osztály" szóból eredt.:/ Ez a kiképzés azonban 1912-től kezdve Nagyváradon,az e célra épített -és a Csendőrrelügyelőség közvetlen alárendeltségébe helyezték- Országos Csendőr Iskolában központilag történt.Parancsnoka egy ezredes volt,ki mellé megfelelő számú tiszti és altiszti oktatószemélyzet volt beosztva.Az iskola működése az 1914. július végi mozgósításkor megszűnt és a kiképzés az első világháború alatt minden vonatkozásban általában is szünetelt mindössze azzal a kivétellel,hogy 1918.nyarán Budapesten -szintén a Csendőrfelügyelőség alárendeltségében-egy tiszti tanfolyam indult meg.

A szárny és a tanosztályparancsnokságok,valamint 1912-től kezdve pótszárnyparancsnokságok a már említett helyeken fekvő kerületi parancsnokság-oknak voltak alárendelve,melyek parancsnoka ezredes,helyettese alezredes,beosztott törzstisztje: őrnagy,segédtisztje főhadnagy volt.,az ügyészi és gazdasági teendők ellátására pedig egy hadbíró,illetve számvevő törzsermesterek voltak oda beosztva.

A kolozsvári kerületnél a terület nagysága és a határszél távolfekvése miatt,a szolgálat érdemlegesebb irányítása céljából Marosvásárhelyen és Nagyszebenben ugynevezett:határszéli,más elnevezés szerint "kikülönített" törzstisztek működtek,kiknek azonban,mint ezek számára közötte elöljáróknak ,csak a határmenti szárnyak voltak alárendelve.Működésük a brassói kerület felállításával 1908-ban megszűnt.

A kerpságok feladata volt a kerület területén fekvő összes tiszti parancsnokságok és őrsök belső közigazgatási irányítása és működésük ellenőrzése,melyek keretében egyes szakteendőit az említett szakközegei útján vegeztette el.

A kerületiparancsnokságok a hadtörvényszéki eljárás megindítása tekintetében a legénység felett nem csak ugynevezett illetékes pk-i jogkörrel voltak felruházva, hanem 1914. június 30-ig ily ügyekben az esetenként összeállított kerületi bíróságok gyakorolták a honv. dandár-bíróságokkal azonos hatáskörű alsófoku bíróságot is. A bíróság 3 tagu volt, melynek egyik tagja alti. volt. A tárgyalást 1 honv. hadbíró vezette, a vádat a kerpság ügyésze képviselte. Az ítéletet a kerpság, vagy tudomásul vette, vagy fellebbezett. 1914. júli 1-től kezdve ezt a bíróságot a kerületek székhelyén levő honv. dandár-bíróságok vették át, hól cső. ügyekben a szintén 3 tagu bíróság egyik tagja cső. tiszt volt. Ettől kezdve a kerületi parancsnoksághoz hadbíró helyett ügyészi tisztként 1 főhadnagy volt beosztva, ki fegyelmi- és hadtörvényszéki ügyekben a kerpk.-hb-i jogokkal fel nem ruházott segédközege volt.

A gazdasági ügyek irányítása és felülvizsgálata 1912-től a már említett megosztás szerint- a a törzshöz beosztott szv. törm-ek és pőszárnypk-ok útján történt.

A kerpk. alárendelt összes tisztiság-akat és szakaszonként 2-3 őrsöt -utóbbiakat 6 óra tartamára- évente egyszer szemlélte meg, s ugyanigy helyettese és beosztott töti-je is, de azok már a szny-ak egymásköztü megosztásával.

A kerpság-ok személyi ügyekben a Honvédelmi Miniszternek /H.M./ közb-i és anyagi ügyekben pedig a Belügyminiszternek /B.M./ voltak alárendelve, hól a cső-ség ügyeket 1-1 minisztériumbeli osztály intézte, melyek vezetője 1-1 cső. ezredes volt, kik mellé megfelelő tisztis és altisztis személyzet volt beosztva. A B.M.-ben a gazdasági teendőket a már említett számtanácsosok és főtanácsosok végezték.

A H.M. és B.M.-beli osztályvezetőknek szemle joguk nem volt.

A "Magyar Szent Korona Országaihoz tartozó Csendőrség Felügyelője" elnevezés alatt 1902-ben létesített Cső. Felügyelőség-a számára kiadott külön szervhatározványok szerint- egy közbe iktatott szerv volt a kerpságok és a H.M. között. A felügyelő a testület állományából származó altábornagy /tbk/ helyettese tbk. ezredes, beosztott törzstisztje- kit akkoriban "Adlátusnak" neveztek -ezds., segéd tisztje pedig alezds. /őrnagy/ volt, de ezeken kívül a felügyelő mellé -ugy magyar, mint horvát vonalon- 11 személyi parancsőtiszt is volt beosztva, kik közül az utóbbi a kiadott rendeletek horvát nyelvre való lefordítását végezte, a Társországokban tartott szemlék alkalmával

pedig a tolmács szerepét töltötte be. Az ügyészi teendők elvégzésére 1 hb. volt oda beosztva.

A felügyelő feladata egyrészt a kerületiparancsnokságok ~~alkak~~ működésének felügyelete, másrészt az egész testület egységes működésének és katonai szellemének a biztosítása volt. A felügyelő, helyettese és adlátusa saját személyükre nézve a H.M.-nek közvetlenül, de az általuk-illetve a felügyelőség, mint olyan által-végzett szolgálati ténykedések tekintetében már a H.M. csőségi osztálya utján voltak annak alárendelve.

A felügyelő az egyes kerületeket -a krpk-nál említett rendszer szerint- átlag 3 évente szemlélte meg, az általa valamely évben meg nem szemlélt kerületeket azonban -egymás közti megosztással-helyettese és adlátusa szemlélték meg.

Mint ismertetésünkéből kivehető, testületünk ősi alapszervezete- mely a hadsereg, illetve honvédség szervezetétől mindössze csak a zászlóalj-nak megfelelő szerv kihagyásában különbözött -egyrészt igen egyszerű, másrészt minden túlméretezéstől mentes volt. S mivel a gyakorlati életben mindig a legegyszerűbb dolgok válnak be a legjobban, testületünk katonai szervezettségéből is eredő hírnevéhez a szervezésnek eza zökkenésmentes működést biztosító kitünősége is lényegesen hozzájárult.

Mindezt pedig kiegészítette még az egész vonalon fennállott legnagyobb takarékoság, mely többek között abban is megnyilvánult, hogy a rendszeresített létszám nem csak az összes létszámmal, hanem ezen belül az egyes tiszti és altiszti rendfokozatokra is megvolt állapítva, melyeket túllépni -holott akkor boldog és gazdag Nagymagyarország voltunk -semmi körülmények között sem volt szabad.

-o-o-o-o-

Eddig a Testületünk szervezetét, az egyes szervek feladatait tárgyaltuk.

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG EREDETE

A magyar csendőrség francia mintára szervezett közbiztonsági testület volt, melynek eredete a következő:

Napoleon francia császár 1800-ben ~~egy francia~~ hadseregével átkelt az Alpokon, meghódította Lombardiát, ott magát királyá koronáztatta és Lombardia részére francia mintára 1805-ben egy zsandár ezredet szervezett.

Napoleon bukása után a bécsi kongresszus 1815-ben Lombardiát vissza adta Ausztriának, hól a már tíz éve működésben levő és jól bevált zsandár ezredet Ausztria továbbra is megtartotta, csak a nevét és szolgálati nyelvét cserélte át németre.

Szerencsétlen kimenetelű 1848-49-es szabadságharc után, amikor Ferencz József császár a birodalom részére felállította a Zsandárságot, a lombardiai ezredet ~~az osztrák~~ tekintette mintának. Az osztrák zsandár ezredek felállítására vonatkozó bizottsági tárgyalásoknál a lombardiai zsandár ezredparancsnoka, vagy annak helyettese szakértőként mindig jelen volt, sőt a császári zsandárság első kiképzését is lombard tisztek és tiszthelyettesek irányították. Így ezen kiképzésen keresztül a napóleoni eszme Erdélybe is eljutott, hol 1850-ben állították fel az osztrák zsandár ezredet.

Az 1867-es kiegyezés után Ferencz József a Magyarországon működő öt zsandár ezredet 1867 március 23-án, rendeletével feloszlatta ugyan, de az erdélyi zsandárságot német szolgálati nyelvvel és a bécsi alárendeltségével továbbra is meghagyta.

A magyar országgyűlés többszöri kérésére az erdélyi zsandár ezred 1876 március 27-vel a magyar kir. belügy és honvédelemi miniszter alárendeltségbe került, a hivatalos nyelv a magyar lett és nevét "Erdélyi Csendőrség"-re változtatták át.

Az Erdélyi Csendőrség parancsnoka Török Ferenc ezredes lett. Török ugyanis 1857-től 1869-ig az osztrák zsandárságnál szolgált majd a m.kir. 24. háromszéki honvéd gyalogzászlóalj parancsnoka lett és innen került az Erdélyi Csendőrség élére.

Mikor 1881-ben a m.kir. csendőrséget Erdélyi mintára megszervezték, Török Ferencet bízták meg a csendőrkerületek felállításával, aki az Erdélyben szolgáló csendőr tiszteket és tiszthelyetteseket használta fel az első magyarországi csendőrök kiképzésére.

Igy a napoleoni eszme a lombardiai és osztrák zsandárságon keresztül Erdélybe is elkerült, hól azt később az Erdélyi Csendőrség is átvette, és így Török Ferenc segítségével a m.kir.Csendőrséghez is eljutott.

A KAKASTOLLAS KALAP

Amikor a cs.és kir.Zsandárságot Felix Schwarzenberg miniszterelnöksége alatt Bach Sándor belügyminiszter és Kampen János zsandár felügyelő 1849-50-ben megszervezte, egy hegyes, csucsban végződő, fényes sisakot rendszeresített számukra. /:Franc Neubauer, Die Gendarmerie in Österreich 1849-1924 Graz, Austria:Steiermärkische Landesdruckerei, 1925, 46 oldal.:/

Ez a sisak teljesen katonai jellegű volt, ami nem is volt célszerű mert "a fénylő sisakos lovas zsandárok a pusztákon megjelenve nappal messziről elijesztették a betyárokat.." /: Hóman Bálint és Szekfü Gyula, Magyar történet Budapest:n.n., n,d.V.kötet, 442.oldal.

Az osztrák liberális párt nyomására 1860-ben a Zsandárság katonai jellegét erősen lecsökkentették és ezredeinek számát tizenkilencről tízre szállították le.Ezen átszervezéskor rendszeresítették a szolgálatban lévő zsandárok részére a katonai sisak helyett a polgárisabb kakastollas kalapot. /:Neubauer, op.cit., 56.oldal.:/

Mikor 1867-ben az osztrák zsandár ezredeket Magyarországon feloszlatták az erdélyi 10.Zsandár ezred kakastollas kalapjával és német szolgálati nyelvvel továbbra is helyén maradt.

Az erdélyi Zsandárezred 1867 május 1-ével teljesen kivált a cs.és kir.közöshadügyminiszter fennhatósága alól és a m.kir. belügy és honvédelmi miniszter alárendeltségébe került.Ettől kezdve a zsandárezred neve m.kir.Erdélyi Csendőrség, szolgálati nyelve pedig a magyar lett, de tollas kalapját továbbra is megtartotta, melyre a gránát helyébe a magyar állam címerét tetté./:Preszly Lóránt, A m.kir.Csendőrség Története; Budapest:Honvédelem Sajtóvállalat RT.Kiadása, 1920.24.oldal.:/

Innen vette át aztán a m.kir.Csendőrség a kakastollas kalapot. Míg 1880-ban a csendőrség öltözeti szabályzata tárgyalása folyt, Szende Béla akkori honvédelmi miniszter, egy nyakas magyar ember, aki haláláig hordta a magyar nadrágot s a hosszuszáru csizmát, sehogy sem akart megbarátkozni a "német" tollaskalappal s valami csárdás kalapot, árvalány hajjal kívánt volna behozni. Ekkor Török tábornok hozatott egy székykalapot és egy olyan tollbokré-
tát,

Ebben az időszakban Testületünk alapszervezetében, szolgálat teljesítési rendszerében és ezekkel összefüggő egyéb viszonyaiban - éppen ezeknek alapjában történt kitűnő felépítettsége folytán - lényeges változások nem történtek, a korszerű követelményeknek megfelelő fejlődés viszont annál inkább előtérbe került. Az eddigi 1881-1918 közötti korszakra vonatkozó - ismertetéstől eltérő lényegtelenebb változásokat, valamint a történt korszerű fejlődéseket az alábbiakban foglaljuk össze:

1920-ban - az akkori leromlott gazdasági és közbiztonsági viszonyokra való tekintettel - minden közigazgatási járás székhelyén a régi szakasparancsnoknak megfelelő de idő főhadnagy, vagy százados parancsnoksága alatt - a régi járásörmester helyettesként való beosztásával - járási csendőr parancsnokságot, minden vármegye székhelyén pedig a régi szárnyparancsnokságnak megfelelő, de őrnagy, vagy alezredes parancsnoksága alatt álló segéd tiszttel is ellátott vármegyei csendőr parancsnokságot állítottak fel, melynek székhelyén és azok alárendeltségében - főként kiképzési, de karhatalmi célokból is - a régi tanosztályoknak megfelelő csendőr iskolákat létesítettek, ahol a szds. parancsnoksága alatt, alantos tisztek és segédoktatók beosztásával a prb. csendőrök kiképzése folyt. Ugyan ekkor a pót-szárnyparancsnokságok megszüntetésével a g. főti. főnöksége alatt és a régi szv. törzsörmesterek beosztásával a vármegyei csendőrparancsnokságoknak alárendelt GAZDASÁGI HIVATALOKAT állítottak fel, a kerületi parancsnokságoknál levő számvevőségeket pedig a g. töti. főnöksége alatt TÖRZSGAZDASÁGI HIVATALOKKÁ alakították át.

Ugyancsak 1920-ban Budapesten a 1-1 ezredes parancsnoksága alatt - kerületi parancsnokságokkal azonos jelleggel és alárendeltséggel - a 1-1 állandó jellegű tiszti tanfolyam parancsnokságot, valamint SZABALYZAT SZERKESZTŐ és TANULMÁNYI BIZOTTSÁGOT állítottak fel.

Az őrsparancsnokképzés eleinte Ostffyasszonyfán, majd 1927-től az elvesztett nagyváradai pótlására Szombathelyen épített őrsparancsnokképző iskolában történt.

A szervezésnek ez a módja azonban a járási és vármegyei csendőrparancsnokságokra nézve nem minden tekintetben vált be. Azok területe ugyanis teljesen a polgári közigazgatási határokhoz alkalmazkodott, ami azonban - különösen járási viszonylatban - az alárendelt őrsök aránytalanságához, sőt sok esetben azok túl kevés számához vezetett. Így Pl. a kőszegi ~~ör~~ járásparancsnoknak csak 1 őrsé volt/

polgári hangzásu elnevezésük pedig azt a látszatot keltette, mint-ha azok a helyi közigazgatási hatóságoknak /:főszolgabíró, alispán/ alá lettek volna rendelve. Így 1925-ben a járási csendőr parancsnokságok nagyobb és és a vármegyei csendőr parancsnokságok kisebb mérvű összevonásával a szervezés eredeti rendje állt helyre, de az említett magasabb rendfokozatu parancsnokok mellett azzal az elnevezésbeli különbségekkel, hogy a régi járásőrmestereket "SZAKASZPARANCSNOKNAK", a régi szakaszparancsnokokat "SZÁRNYPARANCSNOKNAK", a régi szárnyparancsnokságot pedig "OSZTÁLYPARANCSNOKSÁGNAK" nevezték el, így a vezetésnek ez a módja és egyes parancsnokok hatásköre -kerületig, illetve ezredik értet- most már teljesen azonos volt a honvédség szervezetével.

A kerületi parancsnokságoknál -orvos és hadbírák beosztásán valamint a segédtisztség létszámának emelésén kívül-változás nem történt. Ezek székhelye -a hová vegyesdandár parancsnokságokkal egyezően és sorrendjük szerinti számozással-Budapest, Székesfehérvár, Szombathely, Pécs, Szeged, Debrecen és Miskolc voltak, melyekhez a Felvidéki sávnak az 1938 november 2-iki 1. bécsi döntéssel történt visszacsatolása után Kassa, majd Északerdélynek az 1940. augusztus 30-iki 2. bécsi döntéssel történt visszacsatolása után Kolozsvár és Marosvásárhely járultak.

A magasabb szerveknél -létszámemelésén kívül- változás nem történt.

Ebben az időszakban bekövetkezett korszerű fejlődés azonban 1881 óta fennálló alapszervezet mellé már korszerű szervek létezését is megkívánta. A megkisebbedett ország sűrű vasuti hálózata, közuti közlekedési eszközök szaporodása, légi járatok beállítása, intellektuális és politikai bűncselekmények emelkedése a bűnözők működési és menekülési területét -régebbi inkább helyi jelleggel szemben- megnagyobbitotta. Szükségessé vált tehát oly nyomozó szervek létesítése, melyek nagyobb területen, -sőt felsőbbfokon központi- lag- rendelkeznek hirszolgálattal és áttekintéssel, s melyek tagjai -az őrszolgálatokban ismeretlen voltak folytán- szükség esetén polgári ruhában is működhetnek. A rádió fejlődése a bűnügyi körözések, parancsok és jelentések gyors közvetítésére volt alkalmas, így a HIRADÓ szervek, a közuti és légi forgalom megnövekedése pedig KÖZLEKEDÉSI szervek létesítésére vezetett. De megnyilvánult a korszerűsítés oly helyi viszonylatban is, mint nyáron a balatoni

fürdőszolgálat, melynek mibenlétét, előzőleg már ismertettük.

Az említett 3-as irányzat fejlődés, -megfelelő előkészületek után - ténylegesen 1930-ban vette kezdetét a kerületek székhelyein felállított nyomozó alosztályok működésbe lépésének, amit a későbbi évek során hirodó és közlekedési őrsök, majd mindezek felsőbb parancsnokságai követtek. Mely korszerű fejlődésnek a 30-as évek folyamán bekövetkezett, de a terület visszacsatolások után kibővült végső eredménye az alábbi volt:

KÖZPONTI NYOMOZÓPARANCSNOKSÁG Budapest: Jellege és alárendeltsége a kerületi parancsnokságokkal azonos. Parancsnoka: ezredes, helyettese: alezredes, alárendelt szerveinek élén, -azok jellegének megfelelően, törzstisztek, illetve századosok, állottak, beosztott alantos tisztekkel. Tagozódása: helyben levő törzs, hűrközpont, törzsalosztály, nyomozó tanszázad, vasuti szárny, hirodó osztály és a kerületek székhelyén levő 10 nyomozó alosztály. A vasuti szárnynak 11 nagyobb vasuti gőzponton elhelyezett 11 őrsé volt.

HIRODÓ OSZTÁLYPARANCSNOKSÁG Budapest: A fenti központi nyomozó parancsnokság alárendeltségében. Parancsnoka őrnagy, Tagozódása: helyben levő műszaki alosztály, és 1 szárny, melynek a kerületek székhelyein és Ungváron elhelyezett 11 hirodó őrsé volt.

KÖZPONTI KÖZLEKEDÉSI PARANCSNOKSÁG Budapest. Jellege és alárendeltsége a kerületi parancsnokságokkal azonos. Parancsnoka ezredes. Tagozódása helyben levő műszaki alosztály és repülőtéri szárny, melynek 19 repülőtéri őrsé volt, továbbá Budapesten, Komáromban, Ungváron és Désen elhelyezett 4 szárny, melyeknek összesen 24 közlekedési őrsük volt.

A M.kir. csendőr közlekedési és hirodó osztály keretein belül 1942. április 1-én megalakultak az ugynevezett VIZIŐRSÖK. Megkezdődött az ugynevezett vizitanfolyam Ujpesten, a folyamór laktanyában, 3-4 tiszt és 27 legénységi állományú csendőr részvételével. A vizicső. tanfolyamra -nagyobb részben- előképzettséggel /utász, folyamór, hirodós, közlekedési/ és legalább 3 évi csendőrségi szolgálattal rendelkező csendőrt vezényeltek.

Az előadók /oktatók/ részben a m.kir. kereskedelmi és közlekedésügyi minisztérium hajózási osztályának tisztviselői, a m.kir. folyamóróság tisztjeiből és tiszthelyetteseiből, valamint a m.kir. csendőrség közlekedési és hirodó osztályának tisztjéből és tiszthelyetteseiből kerültek ki.

A kiképzés főleg kishajó 620 regisztertonnáig/ vezetői és motorkezelői jogosítvány elnyerésének alkalmazására irányult. Ennek elméleti része a nemzetközi és általános hajózási szabályokat és rendelkezéseket tartalmazó "Hajózási és Rendőri Szabályok"/H.R.Sz./ című könyv szerint történt, míg gyakorlati része a Dunán, később a Balatonon evezős, vitorlás és motoros csónakokkal, folyamőr és csőtisztek vezetésével. A kiképzés anyagához tartozott még: Hajóépítés általános ismerete, h iradás /rádió, távbeszélő és táviró forgalom/ "Viziutasítás" /V.i.u.t./ amely a területi illetőséggel, a vízhez tartozó épületek, építmények és szerkezetek ismertetésével, valamint a vízbőlmentéssel, és általában a vizicsendőr szolgálati feladataival foglalkozott. Ezeken kívül a halász és vadásztörvények alapos ismerete.

A kéthónapos tanfolyam után a tanfolyamon részt vett csendőrök "Hajóvezetői és Motorkezelői Jogosítványt" nyertek, melyet azonban nem kézbesítettek ki, hanem a m.kir. csendőr közlekedési és h iradó osztályparancsnokságon őrizték meg.

Az első vizicsendőr őrs /:nem fürdő különítmény/ 1942. június 1-én kezdte meg a szolgálatot, mint olyan egyelőre a Balatoni Hajózási R.T.-tol bérelt két motoros hajón. Az őrs laktanya Siófokon, az Andrássy uton volt. Hátsó kapuja a Sió csatorna rakpartjára nyílt, mely rakpartnak a közvetlen kapu előtti része a viziőrs hajóinak kikötésére is szolgált.

Az első nyár eltelte után, az őrs tagjai, egy-egy hónapi vezényléssel a Balton körüli területi őrsökön teljesítettek közbiztonsági szolgálatot, helyi és személy ismeretek nyerése, illetve kibővítése szempontjából.

A következő nyáron már a balatonfüredi hajógyárban készült három csendőrhajón /Csendőr I., Csendőr II. és Csendőr III./ folyt le a szolgálat. E hajók 5 részből álló, 20 Reg. Tonnán aluli befogadóképességgel rendelkező kishajók voltak.

Az ELSŐ rész a hajó orrában lévő horgonylánckamra,

A MÁSODIK: rádió és hálós fülke, melybe egy rádió adó-vevő készülék, két fekvőpad, egy asztal és egy faliszekrény volt beépítve.

A HARMADIK: motorfülke egy beépített 6 hengeres 36 lóerős benzinmotorral, munkapaddal és szerszámokkal, valamint a rádiót működtető telepekkel.

A NEGYEDIK: A motorfülke mögötti, félig nyitott kormányállás

a járőr tartozkodási helye utazás közben. Az ittlévő szerelvény falon nyert elhelyezést a kormánykerék, a motorhoz tartozó műszerek óra és egy repülőgép -kompass. Vihar esetén e rész nehéz pnyvaanyagból készült, rágombolható függönnyel vízmentesíthető volt.

AZ ÖTÖDIK: Üzemanyag kamra. A hajók felszereléséhez tartozott még egy horgony, két evező, dobó és kikötő kötelek, négy esőköpeny kucsmákkal, mentőövek és egy hajó után kötött, két evezővel felszerelt mentőcsónak, valamint az elsősegélynyújtáshoz szükséges mentőszekrény, sebtisztító és sebkötöző szerekkel, ollóval, csipesszel és hőmérővel felszerelve és egy hordágy.

A hajók legénysége egy járőrből /jv.jt./ és kezelőkből, hajóvezető és motorkezelő, állott. A hajóparancsnoka mindig a járőrvezető volt. Tereptárgyakhoz való megérkezéskor, járőr a hajót elhagyhatja, míg a kezelők a bevonulásig a hajón tartozkodtak.

A második viziőrs a siófoki viziőrsből vált ki a messzebbfekvő részek könnyebben és gyorsabban való elérhetése végett, amely 9 csendőrrel és egy hajóval 1944. május 1-én kezdte meg szolgálatát **BALATONBOGLÁRON.**

Még e nyár folyamán /1944./, úgy a siófoki, mint a Balatonboglári viziőrök kisebb külmotoros csónakokkal is ellettek látva.

A viziőrök szervezése és felszerelése azonos volt a többi őrsökével, azzal a hozzáadással, hogy a viziőrök járőrei-rendszerint-kistollas téborisapkával, puska és szurony helyett egy 9 mm.-es pisztollyal voltak felszerelve.

Járőrszolgálat: A szolgálat éppen úgy, mint a területi, vagy egyéb őrsökön lehetett rendes, felszólított/felhívásra/ vagy szükségig vezényelt szolgálat.

Csendőrhajón vezényelt szolgálat négy fő, míg egyéb járműveken vagy gyalog vezényelt szolgálat két fő járőrből állott. A napos csendőr szolgálatot egy csendőr látta el, aki a siófoki őrsön az úgy nevezett naposzobában tartozkodott. Az ő feladata volt a rádió-és távbeszélő forgalom lebonyolítása.

Vizicsendőrijárőr csak a vízzel szorosan összefüggő /kapcsolatos/ területeken /fürdőtelepeken, hajóállomások, mólók/ történt esetekben képhetett fel, illetve járatott el, míg minden más esetben csak akkor, ha a késedelem veszéllyel járt.

Vihar esetén a csendőrhajón vezényelt járőrök rádiókészültségekben álltak, melynél fogva képesek voltak minden a vizen előforduló

baleset színhelyén a legrövidebb időn belül megjelenni, a bajbajutottakon segíteni./Vizből mentés, elsősegélynyújtás stb/.Ha egy vizibalesetet a csendőrhajó legénysége észlelt, minden további nélkül, teljes sebességgel a helyszínre hajózott.Mások által észlelt baleset esetén az észlelő közvetlen, vagy közvetlenül a viziőrsöt értesítette, az őrs a hajót rádión hívta és a baleset színhelyének közlése mellett a járőrt a mentésre utasította.

A baleset színhelyének pontosabb leírhatására az őrsön és a hajókon lévő szélességi és hosszúsági vonalakkal 4 négyzetkiló-
ter, /4 km²/ területre osztott részletes térkép szolgált.

A szabadlátás bármilyen korlátozása esetén /éjjeli sötétség, köd, vagy sűrű zápor/ a tájékozódás tájoló /kompass/ segítségével /vakhajózás/ történt.Ez ugy volt lehetséges, hogy a megelőző szolgálatok alatt, jó látási viszonyok mellett, a járőrök összegyűjtették a tereptárgyak között levő egyenes utvonalak irányadatait, melyekről az őrsparancsnokság kimutatást szerkesztett.Ezeknek egy példányával az őrs és a hajók is elváltak látva.

Fürdőtelepeken hajóállomásokon és a partok egyéb részein és személyhajókon szolgálatot teljesítő vizicsendőrjárőrök által közvetlen közelükben észlelt balesetek esetén ,az illető járőrök vizből mentésre minden ott található vizijárművet igénybe vehetett.Adott esetekben a mentés uszva is történhetett.

A viziőrsök javaslatára a Balatont érintő járások főszolgabírái elrendelték a Balatonon közlekedő össze vizijárműveknek nyilván-
tartásba vételét, azoknak nyilvántartási számmal való ellátása mellett.A nyilvántartásban szerepelt a vizijármű anyaga, építési-módja ,méretei, színe, esetleges neve és száma.

Még több hasonló intézkedés állott kidolgozás alatt, melyek egyrészt bűncselekmények és balesetek megelőzését célozták, másrészt az elkövetett bűncselekmények kinyomozását könnyítették, illetve biztosították volna.

Beszélgetések hangzottak még el további vizicsendőrőrsök felállításáról a Velencei tavon és a Dunán is.Sajnos az orosz megszállás miatt, dugába dőlt minden tervezet.

Az ismertetett korszerű szervek létesítésének kezdeményezője, szervezője és a számukra szóló utasítások kidolgozója, a későbbiekben vezérőrnagyi rendfokozatott elért PINCZÉS ZOLTÁN szds. volt,kit más munkakörökben is kifejtett odaadó és fáradhatatlan tevékenysége alapján,méltán tekinthetünk Testületünk 2-dik TÖRÖK FERENCÉNEK.

A trianoni béke diktátum hadsereget korlátozó,de a belbiztonsági szervek növelését megengedő rendelkezései Testületünk utánpótlását is megváltoztatták.Igy a tiszti létszám emelésére 1920-21-ben 100-100,1922-ben pedig 50 hivatásos főtizstet vettek át a honvédség állományából,kiknek háborutviselt voltuk és magasabb rendfokozatuk miatt már nem kellett arról lemondaniok így próbaszolgálatuknak az örsökön töltött gyakorlati időszakában nem mint járőrtagok,hanem mint azok kísérői és szolgálatuknak megfigyelői szerepeltek.A fiatalabb tisztek későbbi utánpótlása -ritka kivétellel-szintén a honvédség hivatásos állományából történt.Az altiszti létszám a háboru utáni első években szintén katonai-sőt hadviseltek-ből nyert kiegészítést,a későbbiekben azonban a honvédség kislétszáma miatt ezt már sok esetben nem katonaviseltek felvételével és azoknak csendőr iskolákban történő ~~szakkik~~ -szakkiképzést megelőző- 1 évi katonai kiképzésével kellett megoldani,

A g.tisztek első utánpótlása az első világháboru legszebben ki-tüntetett tartalékos tisztjeiből,a későbbiekben pedig a honvédség tartalékos állományából történt.

A próbaszolgálat ideje tiszteknél és katonaviselt próbacsendőröknél 1, nem katonaviselt prbacsendőröknél pedig 2 év volt.

A korszerű fejlődés azonban a szakismeretek további bővítését is megkívánta,ami a régi járásőrmesteri /alhadnagyi/ vizsgák fenn-tartása mellett,az őrsparancsnokképző tanfolyam 10 hónapra való felemelésében,az őrmesteri előléptetés előtt állóknál 5 hónapos jv.tanfolyamban,a gazdasági szakmában törekvőknél és a korszerű szervekhez beosztottaknál különböző idejű szaktanfolyamokban,a törzstiszti tanfolyamban és az ezredesi előléptetés előtt teendő vizsgában nyilvánult meg.

Mindezek megvalósítása Testületünk 1932-37 közötti felügyelőjé-nek,vitéz Szinay Béla altábornagynak a nevéhez fűződik,ki erős magyar fajszeretetével,bő haditapasztalataival és páratlan pedagó-giai tudásával a kiképzési színvonalát mindenütt az elérhető leg-magasabb fokra emelte.

A tiszthelyettesi és altiszti rendfokozatok a 20-as években -a honvédségtől részben eltérőek voltak, mert a szakaszvezetői rendfokozatot viselő csendőrökön kívül még volt őrmester, törzsőrmester, főtörzsőrmester, 3., 2., és 1 osztályu tiszthelyettes, mely utóbbi a régi járásőrmesternek felelt meg. A 20-as évek végén azonban a főtörzsőrmesteri redfokozat megszüntetésével a 3 és 2 osztályu tiszthelyettesi rendfokozatok összevonásával és az 1. osztályu tiszthelyettesek, alhadnagyi előléptetésével a kérdés a honvédséggel egyezően rendeződött el. Egyébként Lásd! A Szolg. Szabályzat I. Rész. 1. számu mellékletét, melyet Gömbös Gyula volt honvédelmi miniszter adott ki, a rang és rendfokozatokra vonatkozólag, valamint az új Állománycsoportok felállítását.

A gazdasági hivatalokba beosztott gh. tiszthelyettesek rendfokozatot viseltek.

Az öltözeti cikkek színe szolgálatban, azonkívül és diszben egyaránt a Khaki volt. A köpeny és zubbony szabása és diszítése a honvédséggel egyezett -csak a hajtókának volt kettős-, de a járőrök szolgálatban pantallót viseltek. A régi cikkek közül csak a szolgálatban és diszben viselendő kalap, a szolgálaton kívüli viselhető fekete nadrág és sapka maradt meg, de utóbbi csak a tisztelnél, míg az alhadnagytól -csendőrig már khaki színben készült. Új öltözeti cikk csak a gyakorló kivonulásoknál használt tábori sapka volt. Diszben tiszték lovaglónadrágot és csizmát, alhadnagytól-csendőrig pedig pantallót és az alatt nyári csizmát viseltek.

Bőrből készül felszerelési tárgyak színe sárgás-barna volt.

Testületünk a feladatok vázolt növekedése és sokoldalúsága, s az ezekkel járó gyors létszámemelés, sőt túlméretezés ellenére -de viszont az idősebb nemzedék hagyományokat és tapasztalatokat átadó nevelésének eredményeként- a trianoni időszakban is megtudta őrizni régi hírnevét és csak a közbiztonsági szolgálatnak élő Török Ferenc -i szellemét.

Az oly odaadással végzett közbiztonsági szolgálat és a bűnözőkkel folytatott örökös harc természetesen béke idején is megkövetelte a maga hősi halottjait, melyekhez az elemi csapások önfeláldozó bátor életmentői is járultak.

Az első világháború tüzött áldozatot még nem kívánt a Testülettől, mert az arcvonalbeli szolgálatra önként jelentkezőkön, s a tábori rendészeti szolgálatot teljesítőkön kívül csak 1916. augusztus

végi román betöréssel érintett erdélyi őrsök harcoltak zászlóaljba összevonva az ellenséggel. S hogy az 1919 évi bolsevizmus után csak 16 név került rá -élükön Fery Oszkár altábornagy,akkori felügyelőnkkel- a martirok emléktáblájára,az kizárólag csak annak volt köszönhető,hogy ez a véres rémuralom csak 137 napig tartott.Igy a pár héttel későbbre tervezett nagy csendőrintásra már nem volt idejük.

A tatárjárás és törökdulás után Hazánk 3-dik legnagyobb nemzeti katasztrófáját hozó 2.dik világháboru azonban már minden képzeletet felülmuló veszteségeket okozott,Testületünknek,melynek tábori rendészeti szolgálatot teljesítő tagjai és a csendőr iskolákból alakított zászlóaljak az Északi-Keleti és Dél-Keleti Kárpátoktól a Nyugati határokig.több mint 7 hónapon át mindenütt a honvédség kötelékében harváltak a Hazánkra zóduló,s azt előzőnlő ellenség ellen,mikor is csak Budapest és környékén 3000 hős Bajtársunk áldozta életét annak védelmében.

Szétszórtságunk és Hazánktól való elszakítotttságunk miatt a veszteségről pontos képet alkotni még nem tudunk,de semmiként sem tévedünk,midőn azokat a fogoly és internáló táborokban,kinzó-kamrákban és vesztőhelyeken elpusztultakkal együtt legkevesebb 67 %-kosnak becsüljük.

Testületünket az orosz szuronyok alatt létrejött otthoni kormányzati rendszer 1945-ben felosztatottnak nyilvánította,ami azonban ismét csak egyik bizonyítéka értékességének.Mert nyilvánvaló ,hogy akit a mindenszépet,jót és nemeset megtagadó,s az örökérvényü erkölcsi elveket fejtetőre állító Sátán nem szeret,az csakis tisztéséges és becsületes lehet.

-o-o-o-

Jegyzet: Ezen munkát: az emigrációs Bajtársi Levelekben és Értesítőkbén előforduló adatokból és saját tapasztalataim alapján állítottam fel.

Kelt,Lake Geneván,1974.évi március hónap 28-án.

Jegenyés Pál
szkv.főtörzsőrmester

Kivonat: a Szabadság Ujságból!

VALAMIKOR RÉGESRÉGEN.

Irta: Dr. BÉLDY BÉLA

VIA "SZABADSÁG"

Grác a legédesebb városok egyike Európában. Nem túl nagy, mégis nagyvárosias, tele csipke szerű ódon épületekkel és valami különlegesen derüs, majdnem azt mondhatnám: falusi barátságossággal. Legalább is ilyen volt amikor három hosszú év után átköltöztem onnan -Clevelandba. Nagy ugrás volt ez és még ma is érzem a különbséget, ha visszagondolok arra a festőien öreg, de még az akkori nagynyomoruságban is kedélyes osztrák városra.

A három év, amit ott töltöttem, tele volt koplalással. A gráciaknak is, nekünk is, akik menekültek sovány kosztját ettük. Még is felejtethetlen évek voltak ezek, mert átragyokta a nyomoruságos életet az a bihém, mindent megbocsájtó kedély, amivel a jó stájerok néztek az életre.

Hálás vagyok Grácnak, mert nagy és maradandó leckét adott az emberi türelemből és jó akaratból.

De azért nem volt könnyű az életünk. Aki nem volt "nehéz testi-munkás", az alig kapott valami kis hust a jegyeire. Persze, azért jutott ilyesmi is, csak ügyeskedni kellett. Nem fekete jegyekre gondolok, mert azokhoz pénz kellett és az nem volt. De akadt más lehetőség is. Így például egy szép napon lihegve rontott be törzskávéházba egy földi:

Te!-kiáltotta- Budán van egy kiskocsmá, ahól csodálatos birka-pörköltet lehet kapni, amihez nem kell jegy. Nagy adagot ám és olcsón. Elég az egész napra!

No átgyalogoltunk Budára. Ez a Mura folyó tulsó partján elterülő városrész volt, azért hívtuk mi pestiek Budának.

Legalább háromnegyed óra volt ez a gyaloglás és télen bizony elég kínos volt a széllel, hóval és hideggel küzdelem, kivált amikor a hosszú Mura-hídon kellett átgázolni. Villamos volt ugyan, de nekünk volt pénze ahhoz? Így türelmesen gyalogoltunk.

Hát remek volt a birka pörkölt! Magyarosan készült, mert az öreg tulajdonos, Schimmer bácsi felesége Burgenlandból származott és bár egy szót sem tudott magyarul, de magyarosan főzött. Hatalmas volt az adag, igen olcsó is, így a kiskocsmá napokon belül magyar szigetté változott.

Schimmer bácsi néha elővette a trombitáját, mert hogy valamikor egy k.u.k. katonazenekarban játszott és telebőmbölte vele a helyiséget. Ezt nehéz volt elviselni, de a pörkölt megéde. Mindig megdicsértük, amire rém büszke volt és nagyobb adagokat küldött ki a pörköltből. Mint majdnem minden osztrák, igen tisztelte a magyarokat.

Sokan voltak közöttünk olyanok is, akik háztartást vezettek. Legtöbbjük volt hadifogoly-barakokban lakott, ahonnan a poloskát csak úgy lehetett volna kiirtani, ha az egész faalkotmányt porrá égetik. Ezek a szegények, egész nyáron vakaróztak, de mégis csak önálló háztartást vezettek. Én magányos legény voltam, így albérletben laktam a Henrichstrassén. Nem messze a lakásomtól, a Geidorfgürtelen volt egy nagy barak.

Ott lakott egy barátom aki főtörzs ur volt odahaza, itt pedig kőmiveskedett és így valóságos kapitalistának számított. Igazi kemény vágású, régi becsületességű, pontos, rendes ember volt. Jegenyés Pál tele volt szívvél-lélekkal. Nagyon nehéz munkát végzett, de azért maradt ereje és hajlandósága a magyarok szervezésére is. Nagyon anyátlanok voltunk és így a család melegségét jelentette nekünk a Pál barátom által összeverbuvált társaság, amelynek főleg volt csendőrök voltak a tagjai. Hetenként összeültünk valahol hol a hozzáértő emberek, sőt ezeken kívül még én is, tájékoztatták az egybegyülteket a világ eseményéről, a hazai hírekről és általában, amire csak kíváncsiak voltak.

Egyszer egy ilyen összejövétel végén hozzám lép a barátom.

Szerkesztő ur, nem tudnánk mi egy kis tájékoztatót, -ujtságot-kiadni? Csak...hogy legyen magyar betű az emberek kezében...

Dehogy nem tudunk. Pál barátom gyűjtötte a személyi híreket. Éjfél felé levelezett, pedig már hajnalban munkára indult és kemény elszántsággal gyűjtötte az olvasókat./azért olvasókat, mert előfizetési díj nem volt./Én stencilbe gépeltem a kis ujságot, utána ő, meg a kislánya, aki a háztartást is vezette, lesokszorosították, megcimezték és szerte küldték. Nem akarok számot mondani, mert az már kihullt az emlékezetemből, de igen komoly olvasótábora volt a kis "ujsnak", amit közadakozásból tartotunk fenn. Pál barátom boldog volt és az én szímemet is jó meleg öntötte el, amikor egy-re másra olvastuk a lelkes leveleket.

Azután egyszer, hirtelen, behívtak Salczburgban, onnan Amerikába irányítottak és így váratlanul elszakadtam mindentől és mindenkitől.

Vagy 16 éve mult ennek. Azóta nem tudtam semmit az én jó Pál barátomról.

De - a sors valóban kifürkészhetetlen. Most érzem csak igazán hogy mennyira a szeszélytől függenek a mi kis életkéink.

Néhány nappal ezelőtt ugyanis levelet kaptam Chicagóból. Ejnye de ismerős ez az irás! Gyorsan a lap aljára pillantok és ott látom ám az én J. Pál barátom nevét.

Ugy el fuladtam az izgalomtól, hogy le kellett ülnöm. Azután elolvastam a levelét. Ezt írta benne:

" Egy amerikai ismerősömtől kaptam 2 db. 5 gallonos ügetet kölcsön. Az üvegek lécekből összetákoltt keretben voltak. Tömitésre -hogy az üvegek össze ne törjenek- ujságpapírral volt bélelve. Az ujságpapírok között jó pár darab "Szabadság" c. magyar ujságot is találtam. Forgatom ide-oda, beletekintek és egyszer csak látom ám egyik ujságban az Ön arcképét és nevét. "Fogat húzni tudni kell" című cikkét azonnal elolvastam."

A többi már magától jött. Az én régi elvesztett barátom röktön megírta levelét, elküldte a szerkesztőségnek és az továbbította hozzám.

Tizenhat év után -Via Szabadság- újra megtaláltuk egymást.

Hát nem csodálatosak a sors utjai? Több mint csodálatosak-megnyugtatók. Valaki, valahol, ott fenn a nagy kékségben számon tart bennünket és akik elszakadtak egymástól, azokat megint összehozza.

És ilyenkor biztosan jólesően mosolyog hozz.,,

1967. Jegenyés Pál szkv. főtörm. gyűjteményéből.

KIVONAT: a "Hiven,Beccsülettel,Vitézül" címü könyvből,Budapest,1905.

ERDÉLYI és KOZMA FUTÓBETYÁROK ELFOGATÁSA.

Nagy elődeink emlékére,kik 1881.után megteremtették a közbiztonságot Magyarországon.

Erdélyi György és Kozma István fegyveres futóbetyárok,kik már több ízben elkövetett rablások és gyilkosságok által Tiszafüred vidékét hónapokon keresztül rettegésben tartották,ugyanannyira,hogy már a m.kir.belügyminiszter ur Nagyméltósága,Erdélyi fejére 200 forint díjat,Kozmáéra pedig Jász-Nagy-Kunszolnok megye ugyanannyit tűzött ki.

1882.évi december hó 26-án délelőtt mintegy 10 óra tájban a 6000 lakóssal biró Tiszafüredre bementek és ott Medveczky Károly vaskereskedő Fő utcán lévő boltjában revorvereket és töltényeket raboltak s ezekkel az utcán lövöldözve kiabálták: "hogy töltényünk van most már elég,de csak csendőr kell,de legalább száz."

Pál Dániel őrsvezető tiszafüredi őrsparancsnoknak ez tudomására jutott,habozás nélkül két csendőrrel azok elfogására indult,minek a betyárok neszét véve,a városból menekülendő,az ottani szolgabíró kocsisától, -járatás végett szekérbe fogott két lovat erőszakosan elvették és ezeken sietve távoztak a városból. Pál Dániel őrsvezető, ki már akkor két csendőrrel a betyárokat üldözőbe vette,találkozott ezen megrabolt kocsissal,ki a történeteket elbeszélte,mire az őrsvezető a legközelebbő parasztházba sietett és ott két lovat kérve, egyikén maga, a másikon pedig a kocsis,mint utmutató, a rablók után vágattak,ne hogy a menekülőket szem elől tévezzék,előbb azonban az őrsparancsnok meghagyta a két csendőrnek,hogy őtet kocsin azonnal kövessék,mit ezek foganatosítandó,egy kocsin egy pandur kíséretében Pál őrsvezető után hajtottak ugyan,de a feneketlen rossz ut miatt lassan tudván haladni,Pált csakhamar szem elől tévesztve és őt többé feltalálni nem tudták.

Igy tehát Pál a rablókat üldözte tovább,Igar helység közelében már csaknem megközelítette őket s a sikertelen megadásra felszólítás után reájuk is lőtt,de máx a mégis jókora távolság és a rohanó célpont miatt lövedéke irányt tévesztett. E lövéstől lova megis bokrosodott és Pált ledobta,de az ismét lórapapott s folytatta az üldözést

Igaron már a lóva kiállva Székely Péter földbirtokos gyorsan felnyergelt lovára ült, de miután a ló a fegyvertől megijedt, az őrsvezetőt az udvaron levő verem tetejére vetette, melyen magát negymérvben ütötte meg, ennek dacára azonban rögtön felugrott s a másik már felnyergelt lóra ülve vágatott a rablók után.

Tomka Imre igari tanyájának vezetettve az üldözöttek nyoma által s innen ismét tovább Lovassy Ákos tanyájához gyorsan haladt elő Pál s miután a betyárok által használt szolgabirói lovak is már teljesen kifáradtak s más két ló kiszolgáltatását kierőszakoló betyárok, mivel ezeken soha még ember nem ült, elmenekülni nem tudtak. Pál őrsvezető által annyira utol érettek, hogy ismét felszólította megadásra, erre azonban a betyárok folytonos lövöldözésekkel feleltek; az őrsvezető viszonzta azt, de a lovaglástóli felhevülése és elfáradása miatt nyugodtan célbavenni őket már nem tudta. A betyárok a lövöldözés közben mindinkább hátráltak, míg végre a tanya mellett lévő egy szénaboglya mögé rejtőztek, ahonnan aztán gyorsabb tüzelést nyitottak meg üldözőjükre. Ez alatt Pál őrsvezetőnek tölténykészlete elfogyván, Czinege István tanyástól egy fegyvert kért, mit az egy töltényekkel telt vadásztarisznyával együtt készségesen nyújtotta neki át. Ezen időközben felhasználva a betyárok, ismét odébb álltak és utjukat Vajda János tanyája felé vették, követve természetesen Pál őrsvezető által, ki őket a nevezett tanyánál be is érte.

Itt ujólag erős tüzharc fejlődött, a betyárok kétségbeesetten védvén magukat, de Pál őrsvezető öntudatos bátorsággal támadta meg őket, látván, hogy többszörös felszólítás sem hozza meg a sikert. Tüzelve igyekezett tehát mindig közelebb jutni, mialatt sikerült is neki Erdélyit egy lövés által földre teríteni, ki azonban csakhamar felugrott és a megadás helyett ismét löni kezedett, de egy másik jólirányzott lövésre ismét felborult és belátván, hogy menekülésre többé lehetőség nincs, megadta magát.

Míg Pál őrsvezető ennek megbilincselésével foglalkozott, addig Kozma az őrsvezető ezen határozott fellépésétől megrettenve, egy olba menekült. A láncravert Erdélyit őrizet végett biztos kezekbe helyezvén. Pál Kozma elfogására sietett, kit is az ól ajtaján át párszori sikertelen önmegadásra való felszólítás után két lövéssel megsebzett s ilykép őt megrohanva, megis kötözte.

Előzetes orvosi szemle után mintkét rablót azután Pál őrsvezető által az egri kir. törvényszéknek szabályszerűen átadva.

Jegenyés Pál szkv. főtörm. gyűjteményéből!

S Z Ü L Ó F Ö L D E M .

1973. január 1.

Huszonnyolc év telt el azóta, hogy elhagytam szülőföldemet. Gondolatban ma is otthon vagyok. Végig járom hegyeit, völgyeit, végigjárom mindazokat a városokat, falvakat amelyekben 21 éven át portyáztam és vigyáztam a magyarnép életére, vagyonára és személyes szabadságára.

Először veszem: felsőnyék-Fürged pusztát, ahol születtem, ahol először láttam meg Isten napját. Pincehely-Görbő községet, ahol mint gyermek nevelkedtem és a hat elemi iskolát kijártam.

Lelkiszemeimmel látom: Tatát, ahol felszereltem és az első katonai mundért magamra vettem. Székesfehérvárt, ahol a katonai kiképzést nyertem és a prbcso. iskolát elvégeztem. Kisbért, ahol az első próbaszolgálatom volt. Felsőgalla-mésztelep, ahol az első őrsöm volt, majd Esztergom, Csillaghegy, ahol mint beosztott szolgáltam. Szombathely: ahol az őrsparancsnokképző iskolát elvégeztem. Nógrád megye-Cserhátsurány község, ahol mint őrsparancsnok működtem. Köbölkut/Esztergom m./ Erdélyben: Homoródoklánd, újból Köbölkut, majd Kolta község, amelyekben szintén mint őpk. működtem. És végül Komárom: ahol az osztpk.-nál mint irodai sgd. munkás dolgoztam.

Emlékeimben őrzöm: Szegedet, ahol a lila és fehér akácok édes bugáikat himbálgatják a szelid szellőben. A Fogadalmi templomot, árka-dos oszlopai közt középkoribb a hangulat, mint a salzburgi Dóm árnyékában. Szeged az ország másodszülöttje, Budapest után. Debrecen: két tornyu, barokk Nagytemplomára, amibe 1849-ben Kossuth Kormányzót kiáltották ki Elnöknek. A debreceni Nagyerdőre, ennek közelében a Hortobágy pusztája, amely álmodik és ébredezik a déli verőn, szemében a délibáb tündérképrázatával. Kecskemét és Kalocsa, az Alföld két gyümölcs termőjére. Északkeleten, a Dobó --vár lábainál rejtőzik el szerényen Eger városa. Emlékszem rá, amikor egri bikavért ittam, álmomban láttam a vár bástyáin Bornemissza guruló, tüzes kerekét és az egrőnök égő szurok-cocktail serlegét, melyből itatták a kontyos keleti despotát. Emlékszem, a Bükkösön és Mátrán túl Miskolcra, s közelében levő vadregényes Diósgyőr vasműveire. Ezek után -gondolatban átlépek-a Dunántul tündérkertjébe! Megkapaszkodom a pécsi székesegyház tornyába, s álmélkodom a templomon, a korai román stílus e remekén. 1367-ben egytetemet alapított Pécsen Nagy

Lajos.

Emlékemben őrzöm Veszprémet, ódon püspöki vára felett denevérek suhognak. Szombathely-t őskori római településnek, Savariának leszámítottja. Közelében van a Ják-i templom, melynek vésett kőkapuját, kora-román művészet faragta.

És végül emlékeszem: a Kis és Nagy-Duna ölelő karjai közt szendereg egy város: Az ősi Győr, melyet már az avarok gyűrűvel jegyeztek el.

Ezekután lelakiszeimemmel átszállok a magyar Tengerre és pusztájára: Tihany, Tátika, Somló, Csobánc, Badacsony, Füred, Almádi Valóság kápráztat a Balaton partján.

Tihanyban látom a fecsegő tündérlányt, akit büntetésül a sziklába falaztak, csak azt felelheti sóhajtván, amit feléje kiáltunk. Ez a tihanyi visszhang titka. Viharban jól látom az egymás hegyén hátán bukdácsoló kecskék nyáját, melyet a gonosz mostohától sodort el a Balaton. Csak a Balatonra gondolhatott az a szegény junász, akinek szeretőjét a gonosz mostoha el tette lábalól. Azoknak a zengő hullámoknak dudulhatta:

Kék tó, tiszta tó,
Sokkal vegy te szivemnek adósa:
Add vissza nékem őt
S légyen tied ez a rózsza!

Lelakiszeimem látják Hortobágy-ot! A csárdát, amibe az ételital-nóta-tánc hozta meg a vigaszt. Tornácáról, látom, mint robban el előttem a ménes, mintha maga Illés kergetné őt tüzes szekeren.

Gergelys Pál

1973.HŐSÖK NAPJÁN

A régi magyar katonaelet egyik legszebb ünnepe volt minden év május utolsó vasárnapján a Hősök Napja, amikor honvéd és csendőr diszszázadok vonultak ki a Hősök Terére, hogy tisztelegjenek a Hazáért megdicsőültek emlékének.

Azóta a "népi demokrácia" megváltoztatta a hősök fogalmát is. Ők az árulót, a zendülőt, az ellenség elől gyáván megfutamodókat tartják hősnek, míg a katonaesküjéhez hű és tisztjeire hallgató honvédet árulónak és fasisztának minősítik. Ez a felfogásuk különösen kiütözik a hősi halottakra vonatkozó a rendeletükben a m.kir.Csendőrség iránt.Szerintük csendőr semmiféle körülmények között sem lehet hősi halott,még akkor sem,ha az ellenség előtt, harc közben,adta életét hazájáért.

E gyalázat ellen pedig szót kell emelnünk...!

A Hősök Napján lelkünk hazaszáll Magyarországra,s körülveszi a jeltelen csendőrsirokat,melyek a Kárpátoktól a nyugati határig mindenütt fellelhetők és néma bizonyítékul szolgálnak ezen aljas és minden igaz eszmét megcsufoló rendelkezés ellen.

1944 őszétől kezdve,amikor a keleti áradat megközelítette a Kárpátokat,sokezer csendőr cserélte fel rohamsisakkal a tollas kalapot s állt be a Honvédség sorai közé,hogy ő is testével védje a Haza szent földjét.A szovjet tulerő ellen sorban bevetésre kerültek a Csendőrség csapatalakulatai: a csendőr zászlóaljok, századok, s később az osztályok,szárnyak és őrsök kivont legénysége is,tisztjeik vezetésével.

A csendőr őrsparancsnokképző iskola csupa törzsőrmesterből,őrmesterből álló századai rohmoztak és hullottak el egy szál Nagyváradnál..A vereckei szorosban az ungvári tanzászlóalj századai tartották fel napokig a szovjet rohamokat, s a sulyos,véres ütközetekből alig husz százalék tért vissza..Budapest védméiben hatezer csendőr vett részt,élén a galántai zászlóaljjal, sakiégett királyi palota romjai alatti tömegsirokban háromezer csendőr alussza örök álmát.S végig az országon,a Balatonnál, a Garam partján,Marcelinál,s még ki tudja,hány és hány helyen hullt a drága csendőrvér.

A mai magyarországi bolsevista rendszer intézkedései: A csendőrség feloszlatása, tagjainak üldözése, hozott törvények útján "népbirósági" elítéltetése és kivégeztetése, s hősi halottainak ilyen rendeletekkel való meggyalázása - tulajdonképpen a legnagyobb kitüntetés számunkra!

A bolsevizmus tudta, miért kell a Csendőrséget eltörölni a földszinéről: nehogy az államhatalom régi képviselői ismét visszakaphassa kezükbe a fegyvert, s nehogy lecsapjon rájuk, a régi alkotmányos törvény alapján, a kakastoll.

Mi, az élők, az emigráció testi és lelki nyomoruságában sem törtünk meg annyira, hogy Hőseinkről és Vértanúinkról megfeledkezzünk! Május utolsó vasárnapján kegyelettel fordulunk Kelet felé s lélekben ott vagyunk sirjaik mellett. Velük...

Jegenyés Pál
szkv.cső.főtörm.

25 éves EMLÉKEM ERDÉLYBŐL!

Napjainkban az emigrációs magyar sajtótermékek igen behatómódon foglalkoznak Erdély kérdésével. Azt lehet mondani, hogy a magyar újságok mindenre kitérnek és megírnak mindent ami a jelen korunkban otthon a székelynép szenved.

Alanti írásomban egy csepp vizet én is szeretnék a Tengerbe tenni, de nem a szenvedés vagy a sírás csepjeit, hanem örömet, amely öröm, ugymondhatnánk -itt a szabad világban- élő régi székely magyar ember lelkében benne él.

1940. szeptember 14-én, az Erdélyirez megszállásakor a Homoródoklándi őrsöt állítottam fel, ott létem alatt alkalmam volt a székelyeket-azok társadalmi életét- megismerni, amiről egy kis naplócskát vezettem. Most ebből ragadok ki egy részletet; a székely esküvőről.

A székelyek igen tisztelik a tekintélyt, természetesen csak azt a tekintélyt, amit valaki példás életével és szellemi képességeivel vívot ki magának.

A társas összejöveteleken is ezeknek a vezetőegyéniességüknek jut ki a legmegtisztelőbb szerep. Így van ez az esküvőknél is, amelyeken csaknem az egész falu résztvesz. Egy ilyen nevezetes lakodalmat végigmentem Homoród-szentpéteren.

Mátkaág alkalmával gyűrűt, vagy zsebkendőt váltanak és kitűzik az esküvő napját. Az esküvő előtt 8 nappal összejövetelt tartanak, amelynek "sirató" a neve. A siratóra meghívják az egész falut. Őkán meg is jelennek és ajándékokat visznek a fiatal pár részére. Nyolcnapra rá megtörténik az esküvő, szűkebb körben. Esküvő után elindul a "behívó" és a következő mondokával hívja egybe a lakodalmi népet: "Nemes Udvarley megyében, Szentpéter községben lakó N.N. szerelmes gyermekének tisztességtételére az előtt nyolcnapokkal megszólította volt kigyelmezeteket. Ma újból emlékezteti általam, s délután ...órára elvárja."

A kijelölt órára összegyűlt a nász nép, a vőlegény házánál. A legények lóháton, párosával, élükön a nász naggyal és a vőfényvel. Nagy és kis nyoszolyó lányok pedig szekereken, zeneszó, lövöldözés, kurjongatás közben elmentek a lányos ház közelébe, ahol is megállva, kétköszöntőt előre küldtek, kik a lányos háznál ilyenformán köszöntöttek be. "Adjon Isten jó napot, uraim a szonyaim! Örvendünk, hogy Isten Ó Szent Felsege kegyelmezeteket a mai nappal megörvendeztette és szerencsésé tette. Váljék örömükre apáknak, anyáknak, atyafiáknak, dicséretére Isten szent nevében, kedvük töltésére és lelkük üdvösségére a jövőben az egybekelendőknek. Násznagyuram honjából kibontakozván, uton van, nászával, vőfényével, nyoszolyóival és pár óráig szállást kéret, ha sziveskednek megadni és egy becsületes kalauzzal ide vezéreltetni.

A gazda helyettese, kit "kiadónak" neveznek, előállt és vizonozta a köszöntést, de a szállásra nézve kötekedett. Honnan valók? Mi járatban vannak? Van-e utleivelők, stb. A kérdések furfangosak voltak, de annál kedvesebbek. Szállást végül is megtagadta, s a szomszédhoz utasította őket, ahová a nász nép be is ment. Kevés idő múlva a nász nagy visszaküldött két megbízottat, aki a következőket adták elő: Emlékeztetjük uramékat arra, hogy először: e nemes helyiségben lakó Vass Dénes elhatározta kegyelmednek becsületben nevelt lányával szent házasságra lépni, magának megkérte, ceremóniák, úgy mint kézfogás, kendő és gyűrű váltás is megtörténtek. Másodszor: emlékeztetjük, hogy a két ágon levő atyafiak a mai napot tüzték ki a lakodalom megtartására és nász nagy uramék ezt fenn is tartották, s most kegyelmezetek jó válaszát mentől hamarabb elvárják, mire Isten segítse"

Erre a kiadó megtagadta, hogy bármiről is tudomása volna. E küldöttek erre eltávoztak. - Kevés idő múlva jött az egész háznép. Ekkor előállt egy kikérő, s előkérte a menyasszonyt, hogy az ajándékokat bemutathassák neki. A kiadó előhozott egy görbehátú vén asszonyt, s bemutatja menyasszonyt. A kikérő természetesen azt állította, hogy ez nem az, mert ő nagyon jól ismeri. Erre a kiadó egy még vénebbet vezetett elő, míg végre harmadszor elővezette a valódi menyasszonyt, akihez a kikérő ilyenformán beszélt: "Kegyelméd, N.N asszony, Vass Dénesnek mátkája, halljon szót! Vass Dénes ad kegyelmédnekennyi ajándékot, melyet ne elég néven, hanem j. néven vegye. Igéri magát, hogy ezntul több férjszeretettel és ajándékkal kedveskedik.

Ajándék beszédese mellett, nagy lövöldözés közben, megérkezett a násznagy népével, s elmondta, hogy miként teremtette Isten a világot, Adámot, s meléje oldalbordájából, Évat. Ezután kérte a kiadót, hogy a választott életpárt adja ki a vőfény és nyoszolyók kezébe.

A kiadó elismerte, hogy a házasságot Isten rendeli, de hát ő választ nem ad, mert az ott van a csuporban -- s egy 8-10 méter magas fa tetejére felkötött csuporra mutat -- vegyék onnan! Elővették a levelnte puskákat és nagy igyekezettel lövöldöztek a csuporra. De még akkor sem adták ki a menyasszonyt, mert a kiadó úgy határozott, hogyha a feltett kérdésekre megfelelnek, csak akkor vinetik. Ilyen kérdéseket tett fel; Ki az aki egyszer születet és meg nem halt? A felelet volt: Ilyés próféta. Ki az aki egyszer született és kétszer halt meg? A felelet: Lázár. Több ilyen kérdés megoldása után a kiadó három kezezt hívott be a szobába, ahol a kirakott ajándékokat megmutatta és megígértette, hogyha a leány "magtalanul" halna el, pereskedés nélkül vissza adják a hozományt a szülőknek, vagy a testvéreknek, ha így kívánják azt. Csak akkor adta ki a menyasszonyt a vőfénynek és a nyoszolyó lányoknak.

Azután, nagy zokogások közben megtörtént a búcsuzkodás. Felültek egy négyökrös szekerre, melynek jáрма cifra tulipánokkal, az ökrök szarvai pedig bokrétékkal voltak felékesítve. A hozomány, a cifra ládával egy másik szekerre került. Így indult meg a menet, a boldogságban zokogó menyasszonnyal.

Chicagó, U.S.A., 1965. szeptember 14.

Fegyenes Pál
szkv. m. kir. c.ó. főtörm.

9-20-64

CSENDŐRSORTÚZ ?

Napló töredék.

A magyarországi kommunista ujságok hetek óta mülelkesedéssel és linegve elevenetik fel az 1918 évi "őszirózsás forradalom" eseményeit. A színhely Budapest, ahol az akkori kormányzat természetesen rendet akart tartani. Minden kormányzat ezt cselekedte azelőtt is, azóta is. Az uralmon lévő kormányok soha nem szerették, ma sem szeretik az ellenük feszülő népakaratot. Védelmükre -végső szükség esetén- belelövetnek a lázadó és romboló tömegbe. 1918. október 28-án este fél 10 órakor is belelövettek. Három ember meghalt, ötvenen megsebesültek.

Az áldozatok ártatlanok voltak. Ma ötvennégy esztendő után is feléjük fordul a részvétünk. Nem jajgatva és a kezeinket tördelve, mint a kommunisták teszik. Humanista gondolkodásunk árad feléjük és nem krokodilus könnyekkel demonstrálunk olyan emberek miatt, akik azóta amugy is meghaltak volna. Persze, sírathatnánk az 1956 évi forradalom és szabadságharc 30.000 magyar áldozatát is, de felőlük nincsen egyetlen szavuk. Mintha nem is lettek volna.

Miért a jajveszékelés az ötvennégy esztendővel ezelőtt agyonlőtt három emberért? A kommunista ujságok azonnal megadják a választ: "A bakák megtagadták a fegyverhasználatot, a csendőrök azonban lőttek!" A csendőrökön akarnak ütni, holott nem a csendőrök lőttek, hanem a rendőrség.

Szó se róla, hiba volt csendőröket olyan politikai célokra felhasználni, amelyek ellenkeztek a hivatásukkal, de azért nem lehet mindent a csendőrök nyakába varrni. Az egykori Leninfiukról, az ávosokról és egyéb terroristákról összehasonlíthatatlanul több rosszat elmondhatnának. A csendőrök nem akasztottak és nem lőttek tarkón senkit, nem "kezeltek" gázkamrákat és nem lopták el az áldozatok szegényes motyóit.

A csendőrök katonák voltak, a világ legjobb és testületükre büszke katonái, akik rendet tartottak. De még milyen rendet! Igaz, kemények voltak. Olyan kemények, hogy még a ma élő öregek is a pokolba tudnák kergetni Kádár János egész pereputtyát. És még csak meg sem kottyanna nekik...

Bognár József

/Kivonat a "Kanadai Magyarság"ból/

A BOLSEVIZMUS ÁLDOZATAI

Napló töredék.

Az alábbi, ha nem is teljes adatközlés /ki is tudná a bolsevizmus-ok milliányi áldozatát felsorolni/ döbbenetes képet nyújt a bolsevizmus embertelen munkájából 1949.november 25-ig.

Bulgária

Az ortodox metropolita: Boris Newrokop; Kirill régensherceg; 22 miniszter és miniszterelnök; 65 parlamenti képviselő; Petkoff Nikola a hős lelkű prasztvezér, összesen kb. 100.000 kivégzett és több mint 200.000 elhurcolt és fogva tartott áldozat

Esztország

Pats államelnök; Kukk püspök és több mint 100.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Kozákok

Viktor Sewski író; Nazarow tábornok és 3,600.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Lettország

Ulmanis államelnök; ~~МАКШИОННИКХИЯРӨК~~ és több mint 300.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Litvánia

Stulginskis államelnök; Matulionis püspök és 360.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Magyarország

Mindszenty József hercegprimás, Ordas Lajos evangélikus püspök fogvatartva, több mint 500.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Horvátország

Stepanic zágrábi érsek fogvatartva és 270.000 kivégzett és elhurcolt áldozat.

Szerbia

Warnawa ortodox püspök fogvatartva; Draga Mihajlovits tábornok és vele együtt 150.000 csetnik tiszt és legénység kivégezve. Nedics miniszterelnök összes minisztereivel és magas állami hivatalnokaival, s több mint 30.000 nemzeti érzésű egyén meggyilkol~~VA~~ va. 100 vezető politikus és több százezer nemzeti érzésű egyén elhurcolva.

Ukrajna

Lypkiwskyj ortodox metropolita és 26 püspök; a katolikus hercegprimás Slipyj és 7 püspöke; Petljura ukrán köztársasági elnök és több ezer ukrán nemzeti magyság kivégezve. 12 millió kivégzett és elhurcolt áldozat.

Fehéroroszország

Melchisedek ort.püspök, Ihnatowskyj professzor és 2 millió kivégzett s elhurcolt.

Georgia

Ambrosius, a georgiai egyház püspöke, Kote Abchasi híres szabadságharcos, kb. 62.000 kivégzett és 350.000 elhurcolt áldozat.

Hasonló a helyzet Turkisztánban /3 millió áldozat/, Az észak kaukázusi népeknél /kb. 900.000 áldozat/, Szlovákiában /kb. 200.000 áldozat/, Albániában, Lengyelországban, Kárpátalján, Romániában és általában mindenütt, ahol a szovjet az ur! Az orosz koncentrációs táborokban, /Solowki, Kolyma, Workuta, Karaganda, stb./ 27 millió ember pusztult el. Az éhség 8 milliós áldozatot szedett. Ezenkívül még ma is mintegy 15 millió ember van kényszermunkán! Ezeket a számokat növeli még a hadifoglyok millióinak ismeretlen sorsa.

Domine II.

HŐS MAGYAR ASSZONY.

Csendőr napló töredék.

Szomoru emlék a szombathelyi államvédelmi osztályról.

Csak egy napig láttam a börtönben ülni,
Beesett arcáról könnyeit törölni,
Sötét piros vérét hullatta a porba...
Emlékszem Rólad, jó öreg anyóka...!

A börtönajtóhoz mogorva rendőr jött
Géppisztoly oldalán, mellette töltényöv.
Neveket ordított, köztük voltam én is,
Három férfit hívott, meg az öreg nénit.

Remegett a lábam, ahogy elindultam,
Csoszogva lépdelt az anyóka nyomomban...
Az öreg anyóka először jött sorra,
Nánkunk várni kellett kívül az ajtóban.

Minden szavuk hallott, ahogyan vallatták,
Minden szisszenés, ahogy megkinozták.
Azt bizony nem tudom, mi lehetett büne,
Talán, hogy hazáját annyira szerette!

Talán, hogy azt mondta: "Rákosi gazember!"
És hogy; "Büntetni fog majd az Istenember!"
Ezt nem is kérdezték, így nem tudom mi volt,
De azt jól hallottuk az ajtónál, mikor

Az egyik briganti csak ennyit kért tőle:
"Mondjon hát egy éljent Rákosi fejére!
Akár csak egyszeris, már mehet szabadon!"
"A kommunistákat verje Isten agyon!"

...Talán mondta volna tovább is még ottan,
De most már ütötték vastag gumibottal.
A szívem is sajgott olykor, hogy felnyögött,
De az egyik rendőr bilincsbe kötözött.

Talán öt perc múlva a szobában csend lett,
Nevemet olvasták, így hát mennem kellett.
A szoba üres volt, eltűnt a néni is,
De amit ott láttam, rossz volt még nézni is.

Padlót tarkították a vörös vérfoltok...
Szegény jó anyóka;Tied tán ott volt.
Velem szemben meg egy ajtó állott nyitva:
Talán itt vittek el utolsó utadra...

Többet nem láttalak,vajjon mi van Veled?
Hogy az Ég elnézte e bitang tetteket!
Engem is megverték,nekem is folyt vérem,
De ha rád gondolok,csak kinjaid érzem.

Hogyha már nem hallod,Rólad mit dalolnak,
Adjon a jó Isten örök nyugodalmat!
Légy mindig dicsérve hős magyar asszonyka,
Ki piros véredet hullattad a porba,
Kit egy napig láttam a börtönben ülni,
Beesett arcáról könnyeit törölni....

E.I.főtörm.

M E N E K Ü L Ő K...

Csendőr Napló töredék.

Csillagtalan, sötét őszi éjszaka van,
 Pihen a természet, nem jár senki már,
 Csak két ember ott, az egyik horpadásban
 Figyeli a határt, órák óta már...

Magyar menekülők... Lassan elindulnak,
 Az utolsó falun is tuljutottak már,
 S most nézik a határt, hol lehet átjutni,
 Nincs-e ott véletlen most egy határvadász?

Nem mozdul semmi... Lassan elindulnak,
 Még egy kilométer és ott van a határ,
 De kiáltás hangzik fenn a dombtetőről
 S a két menekülő most már rohan tovább!

Lövés hangja dörren a néma éjszakában,
 Az egyik menekülő fájdalmasan kiált:
 Engem eltaláltak -mondja- de Te csak menj,
 Még egypár százlépés és ott van a Határ!

Futó lépteknek a dobbanása hangzik,
 S felbukkan előttük egy magyar-határvadász,
 Ráfogja fegyverét a két menekülőre
 S a zseblámpájával nézi azok arcát..

A két menekülő nem tud szóhoz jutni,
 Ugy érzik, számukra mindennek vége már,
 De a vadász fegyvere ekkor lehanyatlik,
 Mert az egyikben felismerte volt századosát!

Egy kép villan fel a vadász szeme előtt:
 Negyvenkettőben, kint a Don-kanyarnál,
 Mikor összeomlott már ott a magyar front,
 S ő sebesülten feküdt az egyik utkanyarnál...

Menekült mindenki! Az életét mentette!
 Nem hallotta senki panaszos sóhaját,
 Ekkor jött feléje százados parancsnoka,
 S kocsijára vitte sebesült vadászát!...

Az évek elmúltak, az idő változott,
 A haza védelme, szürnyü bűn lett már,
 Űzött vadként bujkált szerte az országban,
 S a csaták hőse, ma nem lelél otthonát!..

Menekülni kellett a vörös terror elől,
 Majdnem elérték a nyugati határt,
 De az utolsó percben közbe szólt a végzet,
 S elénk hozta ezt a határvadászt!

Most megszólalt a vadász, remegett a hangja:
 Százados ur kérem, nem ismer meg már?
 Nagy János vagyok a huszonegyesektől,
 S negyvenkettőben ott voltunk a Donnál!

Mikor sebesültem az árokban feküdtem,
 S nem törődött ottan velem senki már,
 Százados ur éppen arra jött kocsiján
 S felvett akkor engem, a sebesült vadászt!

Az életemet mostan annak köszönhetem,
 Hogy százados ur akkor felfigyelt reám,
 S kimentette onnan a biztos halálból
 Az egyik sebesült magyar katonát....

Századosnak lassan eszébe jut minden,
 A front, a nagy harc, a visszavonulás,
 S az egyik utkanyarnál mélyen az árokban
 Nagy János honvéd a sebesült vadász...

Kezét nyújtja mostan volt katonájának
 S így szól: Fiam, látod, nékem ez a hála jár,
 Mert akkor ott a Donnál, negyvenkettőben
 Mertük védeni a szent Magyar Hazát!

Menekülnöm kell most a Magyar Hazából,
 S a határon egy golyó csak az "Isten hozzád",
 Mert magyar vagyok! S ez mostan szörnyü bűn!
 S magyarnak itthon börtön s bitó jár!...

Nagy Jánosnak ekkor könny szökik szemébe,
 Eldobja magátol a magyar gyilkos puskát,
 S a századosnak segít tovább vinni
 A másik menekülőt, a sebesült Bajtárst!

Hárman mennek most már az osztrák határ felé
 S a határon visszanéz mind a három Barát,
 S egy utolsó "Isten hozzád"-dal ajkukon
 Átlépi Nyugaton az osztrák-magyar Határt!

A HELYSZIN BESZÉL.

Napló töredék.

A sok szép és szükséges Szabályok között,-melyek Testületünk gépezetét és csendőrségünk működését irányították,-volt egy igenfontos Szabályzat,amit "Nyomozás Tan"-nak,/:Nyut.:/ hívtunk. A nyomozás a csendőri teendők egyike volt,de a legfontosabb. A Szolgalmati Utasítás a/Szjut./ ugy írta elő,hogy a nyomozás a csendőrtől sokoldalúságot,jó szellemi képességet és sokszor nagytesti megerőltetést követel.A nyomozás rendszerint a helyszinen,a helyszini szemlével kezdődik. A helyszini szemle célja annak megállapítása,hogy a bűncselekményt,"Ki, kivel,mit,mivel,mikor,hol,hogyan és minő körülmények közt követték el,továbbá,hogy a bűncselekmény színhelyén és annak közelében talált nyomok és bűnjelek a nyomozás során való felhasználás céljából felfedeztessenek és biztositassanak. A helyszini szemlét a legalaposabban és aprólékossáigig menő részletezéssel kell megtartani,mert sokszor a legjelentéktelenebb nyomok vagy tárgyak is döntő befolyással lehetnek a nyomozás későbbi menetére és eredményére.

Ezekután lássunk egy 36 évvel ezelőtt elkövetett "Közveszélyü megrongálás büntett-"ének nyomozási eredményét.

"A gyászos emlékű mohácsi csata 410 éves évfordulón emlékünnepet rendezett Mohács városa. A Kormányzó Ur is megjelent.Az utat autón tette meg Mohácsig és az ünnepély befejeztével Harkányba látogatott,hogy az anyák-napján rendezett ünnepélyt megnyissa.

A MAV.pécsi üzletvezetőségének főtisztviselői,hogy a Kormányzó Ur előtt hodoló tiszteletüket leróhassák,ugyan azon a napon, 1/2 12 órakor egy sinautóval indultak Pécsről Harkányba.

Alig haladtak 7-8 km.t,egy kis kanyarnál a sinautó belefutott egy a sinpár felett kifeszített drótba,melynek embernyi magasságában -pontosan a két sin között-egy porcellán szigetelő lógott.A kifeszített dróton logó porcelán szigetelő bezuzta a sinautó szélvédő üvegét,de több kárt nem tett,mert a sinautó belsejében, a középén szerencsére senki nem ült.A kifeszített drót elszakadt.A vezető erős fékezés után megállította a gépet. Az utasok halálra rémülten szálltak ki.A helyszintől kb.egy km.-re levő pellérdi vasutállomásra érve,közölték az eseményt, az állomás főnökkel és meghagyták annak,hogy azonnal jelentse az esetet a pécsi kir.ügyészségnek.

A szakértők megállapítása szerint,az volt a szerencse, hogy nem nyitott autóval mentek neki a kifeszített drótnak, mert ez esetben,a bent ülők fejét valósággal leborotválta volna a drót. Még az nap kiszállott a helyszínre a pécsi kir. ügyészségi elnök,két pécsi detektívvel,s mivel azt állapították meg,hogy a pécsi határon kívül esik az eset helyszíne, ezért a pécsi csendőr nyomozó alosztály parancsnoksághoz tették át az ügyet a további nyomozás céljából.A pécsi nyom. aloszt.parancsnokság távbeszélőn adott parancsa alapján engem rendelt ki,mint szomszédos kővágószállási órparancsnokát,ezen ügy nyomozására. A parancs vétele után 10 perccel már kerékpáron hajtottunk H.J.őrmesterrel a helyszínre.

A helyszíni szemle először csak annyi támpontot nyújtott, hogy megállapíthattam a leirt eseményt. Mivel a talaj nagyon száraz volt,igy semmiféle nyom nem segíthetett eredményhez. Már harmadszor mentem a helyszínt megtekinteni,s mindig az a régi megállapítás biztatott,hogy a helyszin "beszél".Igy is volt,mert a már kétszer is megtartott és alaposnak vélt helyszíni szemlén nem láttam meg azt,amit a harmadszori megszem-

lélésnél fedeztem fel. Felfedeztem ugyanis azon táviráda oszlopon-melyről a drótot a gyanúsított leszakította-, hogy a bekátrányozott oszlopon 170 cm. magasságban, a meleg által megpuhult kátrány csomócskát valaki meglapította. Nagyító üveggel is vizsgálni kezdtem ezt és még jó képet kaptam. Most már még alaposabban vizsgálni kezdtem az oszlopott, földtől egészen a felső végéig. Észrevettem, hogy kis száka mely felülről lefelé huzódott, kiáll az oszlop oldalán, de hegye kissé leván törve. Hol a letört rész? Bízonyosan annak kezébe hatolt, aki erre az oszlopra felmászott. Mert a felmászás tényét már beigazolván láttam. Nem csalódtam.

A vasuti személyzetet újból kikérdeztem. Feltűnt K.I. pályaoőr előadása. A kérdéses hely az ő vonalszakaszába esett. Azt állította, hogy ő kb. 200-300 lépésről látta mikor azon a helyen, ahol az eset történt, három férfi tartozkodott, ő ment is feléjük, hogy a vasutról leparancsolja azokat, de azok rákiabálva megfenyegették, hogy ne merjen arra menni, mert leütik. Ezt az előadását többször is megismételte. Minél többször mondta el az esetet, annál több eltérést találtam előadásában. Gyanum ráterelődött. Tekintettel arra, hogy nevezett közszolgálatban állott, az állomáselőjárótól engedélyt kértem, hogy a pályaoőr mellett maradhasson. K.I. sehogy sem akart mellett maradni, valami ürüggyel mindig szabadulni akart tőlem. Figyelni kezdtem. A pantallója szarán egy kis fekete barna foltot vettem észre, amely olyan nagyságu volt, mint amit a táviráda oszlop oldalán, a kátránycsomón láttam. Gyanumat nem titkoltam K.I. előtt és azonnal levettettem vele pantallóját s most már nagyítóval is vizsgálni kezdtem azt.

A foltocska szaga kátrány eredetű volt. Megvizsgáltam a tenyerét is azután jobbtenyerében, az ujjai tövében, egy elég erős faszálkát találtam. Megkérdeztem, hogy ez mióta van a kezében? Azt felelte, hogy azt nem is vette észre. A szálkát az állomás-előljáró jelenlétében vettem ki nevezett kezéből. Mikor K.I. mindezt látta nem bírta tovább s egyszerre csak felém fordulva halkán annyit mondott, hogy négyszemközt óhajtana beszélni velem.

Sirva kezdte beismerni vallomását. Előadta, hogy 1936. augusztus 28-án az eset előtti nap estélyi óráiban hallodta az állomáson a parancsot, hogy másnap déli órákban egy sínautó fog menni Pécsről Harkányba az üzletvezetői személyzettel. Mikor ezt hallodta, azonnal elhatározta, hogy egy drótot feszített a sínparafélé, de olyanformán, hogy amikor az urak odaérnek, ő is akkor fog ezen a helyre érkezni, megállítja a járatot a drót akadály előtt, hogy baja ne essék senkinek se. Ugy képzelte, hogy akkor ezen életmentésért őt kifogják büntetni és elő is fogják lépíteni. Mikor megkérdeztem, hogy mégis miért kellett ilyen veszélyes játékot üznie, azt adta elő, hogy a pellérdi vasutállomáson egyszerre kezdte a szolgálatot egy vasutas társával, ki őt már elkerülte, az előhaladásban, mivel a távirat kezelést tanulja már, még neki előhaladáshoz semmi szerencséje nincsen. A felesége pedig emiatt állandóan civakodik vele. Most alkalmat látott arra, hogy társát utol érhesse. Azonban nem volt szerencséje, mert az órája néhány percet késett s előbb jött a sínautó, mint kiszámította.

A bünyelt képező pantallóján felfedezett kátrányos pecsétet összehasonlítottam az oszlopon talált nyomással, azután a kezéből kivett szálkát az oszlopon maradt szálka végével.

Ezek pontosan igazolták az eddigi feltevéseimet. A kikérdezéskor csak arra kért, hogy a beismerő vallomását a volt állomás-előljáró előtt mondhassa el, mert az ő jelenlétében bocsánatot akar kérni jegyzőkönyvben a vasuttól.

K.I. gyanúsítottatt közveszélyü megrongálás büntette miatt 2 és 1/2 évi börtönre ítélték.

A helyszin valóban beszélt.

Minden nyomozás megkezdésekor, az adatgyűjtési munkában legelső helyen áll a helyszini szemle. A helyszinben az adatok kincsesbányáját kell látnunk, amely magában rejti a legértékesebb adatokat és később döntően befolyásolhatja a nyomozás menetét. Nyitott könyvvel hasonlítható össze a helyszin, amelyből az aki azt olvasni tudja, a történeteket leolvashatja, mert a helyszin beszél, mint azt a fenti megtörtént eset is igazolja.

M.J. alhdgy.

Jegenyés Pál szk.m.kir.cső.főtörm.
gyűjteményéből.

1973. január 7.

TRUMAN ELNÖK MEGHALT

Harry S. Truman az Egyesült Államok 33. elnöke a halállal vívott hosszú harc után meghalt. Elnöksége súlyosan belejátszott Magyarország sorsába. Abban a súlyos csalódásban, amelyet a szovjet szövetségessel kapcsolatban átélt, egyik tragikus ténye volt a közép és kelet-európai államok feletti szovjet hódítás, amelyet a szovjet nem a háborús sikereknek, hanem a nyugati szövetségeseknek, így Amerika megbízottaival és képviselőivel szemben ért el a tárgyalóasztal mellett, a nyugati hiszékenység és tájékozatlanság miatt.

Harry Truman hamarosan felismerte a valódi helyzetet.

Amikor elnök lett és körültekintett a külpolitikában, elmondhatta azt, amit abban az időben még mondhattak az amerikai bölcsék: Amerika még nem került ki vesztesen egyetlen háborúból sem, de nem hagyott el egyetlen nemzetközi konferenciát sem úgy, hogy előnyököt nyert volna. A szókimondó elnöknek tartották, nevezték és ünnepezték és mint ilyet is bucsuztatja úgy a közélet, mint a közvélemény. Idézzük néhány közismertebb megállapítását.

A hosszú élet titkáról ezt mondotta:

"Jól kell megválasztani a nagyszülőket. A lábak ereit működésben kell tartani minden reggel, korai sétával."

A munkáról ezt mondotta:

"Nem a nehéz munka okoz bajt az embernek, hanem az, amikor nem dolgozik. Ha valakinek nincs semmi tennivalója, akkor romlik el."

Politikáról:

"Sok sarat dobáltak rám, de semmisen ragadt meg rajtam és azal sem piszkoltam be magam, hogy a sarat visszadobjam."

A sajtóról:

"Valahányszor a sajtó abbahagyja szidalmazásomat, mindig tudom, hogy rossz utra tévedtem."

Csucskonferenciákról:

"Egy káromkodásra sem érdemesek. Kettőn részt vettem és semmit sem végeztünk."

Koroprsójánál az egész amerikai közélet megjelent Johnson volt elnök és Nixon elnök vezetésével.

HADNAGY UR PRÓBASZOLGÁLATA

Napló töredék

A magyar királyi csendőrség tisztikara három szellemisé-
gü rétegeből tevődött össze.

- 1./ A kadétiskolások,
- 2./ Akadémisták és
- 3./ Az önkéntesek.

Mintahogy a csendőrtestület minden tagjának,először a próba-
csendőr iskolát kell elvégezni,csak azután kerül ki az órsre
próbaszolgálatra,ugy a kezdő tiszt urak sem voltak kivételesek,

1930.év tavaszán az esztergomi órsre is került egy önkén-
tes hadnagy ur próbaszolgálatra.Természetes,hogy a hadnagy
urnak is -gyakorlatilag-végre kellett hajtani minden -csiny-
nyát-binnyát- az órs életéből. Kezdve a portyázástól az iroda
vezetésig.

Hadnagy ur első szolgálatát az órsparancsnok jv.-vel kezdte
Dömösön,mint hajóügyeleti járőrtárs.

A második -megelőző-szolgálat volt és a hadnagy ur mint
Figyelő jv., én pedig mint őrmester jv.szerepeltem.

Délután 4 órakor a járőr elindult az I.sz.őrjáratot lepor-
tyázni. A 4 óra nagypihenő Pilisszentlélek községben volt
előírva.

Utirányba eső,-lakatlan- tereptárgyakat szabályszerűen
érintettük,még a Pilisihegység legtetején levő Kilátón a
Napumoki Szentjános,vinartvert kőszobránál is tiszteletünket
tettük.Portyázás közben elbeszélgettünk a közbiztonsági szol-
gálat felől. Majd egyszer a hadnagy ur azt kérdezte,hogy
milyen messzire van még az Pilisszentlélek község? Jelentet-
tem,hogy még körülbelül 6 kilométert kell menni,s érinteni
fogjuk a községet.Hadnagy ur azt mondja,hogy az bizony még
elégtávol van,mert ő ugy érzi,hogy igen fárad és a hegyek

mászásában, a bakancsforma cipők tyukszemét idéznek elő a lábán.

Pilisszentlélek községhez érve, jelentettem, hogy ez egy tótok által lakott kisközség s a lakóssága, mészégetésből, erdeimunkából, valamint kisebb földmivelésből termelik elő a megélhetésre valót. A jegyzősége Pilisszentkereszten van.

A községi kisbirót megkértem, hogy a pihenőszobát hozza rendbe, amíg a községet leportyázzuk.

Pihenőszoba; a községháza, -egy szobából álló-tanácssterem és a községi apaállatok/:bikák:/ istállója között volt. Az istálló és a pihenőszoba elválasztó közfal-elégnedves-vájgogból volt megrakva.

Hajnal 4 órakor kerülhattünk a pihenő szobáma. Tekintve, hogy a hadnagyur igen fáradtnak érezte magát, úgy ahogy volt ledült arra az ágyra, amelyik a frissvájgoból rakott fal mellett volt, s párperc alatt elég mély álomba merült. Én is ledültem a másik ágyra s hamarjában elis aludtam.

Reggel hét felé járt az óramutató s arra ébredek fel, amikor a hadnagy azt kiáltja felém: "Segítsen már, ez a bika öklel engem!" Hirtelen leugrom az ágyról s látom, hogy a bika feje a falon keresztül, a hadnagy ur derekán pihen s a lepedő csücskét rágcsálja.

Hadnagy ur megvolt lepve, de amikor jelentettem, hogy ez a bika igen szelid jószág, -amit azzal bizonyítottam be-hogy a szarva között megcirógattam, megnyugodott.

Ekkor aztán azt mondta a hadnagy ur, hogy ezt a jelenetet meg kell örökíteni. Mindjárt fogtam a hadnagy ur fényképező gépét, s úgy ahogy feküdt, s a derekán a bika fejével, lefényképeztem. Ezután a bika fejét vissza tessékeltem az általa kidöntött falrésen.

Ezután a nagyszeri bikaviadal után, a hadnagyur fogta a jegyzetfüzetét és legalább félóráig csak irt és irt, de hogy mitirt nem tudom. Valószínűleg -gondolom- írásban is megörökítette az elsőpróbaszolgálatának eredményét

TEMETÉS AZ OSZTRÁK HEGYEBEN.

Napló töredék

1943.március végén...Előző éjjel súlyos repülőtámadást éltünk át és másnap parancsnokságunk elhatározta,hogy a még megmaradt anyagunkat Ausztriába menti a vörösök elől. A határon azonban német határőrök tartoztattak fel bennünket és amár korábban összegyülekezett menekülő civil lakósságtól, aztán meg tőlünk is, utlevelet, vagy németkatonai okmányokat követeltek.Hosszu telefonálgatás után, a közeledő kommunista csapatokra való hivatkozással,végre megengedték az átvonulást és így mi is nekivágtunk az északsteier hegyeknek.

Hosszu gyaloglás után egy ismert kirándulóhelyig jutottunk el,ahól egy német tábornok,német csendőrökkel feltartoztatott bennünket és a honvédség közül mintegy százhusz főt, a magyar csendőrök,-mi közülünk- pedig mintegy harmincöt főt,harckocsicsapda ásására rendelt ki.Csapatunk közben továbbment.

Miután a vizmosásos hegyoldalon mindenigyekezetünk kárba veszett,hogy hatásos tankcsapdákat áshassunk, a német-csendőrök távozásával mi is felkerekedtünk,hogy a parancsnokságunk által előre megjelölt találkozási helyre kellő időben beérkezhessünk.

Három-négy főből álló csoportokban indultunk neki az ismeretlen utnak,mert nagyobb csoportokban lehetetlen lett volna élelmet szereznünk.Én magam és három társam hamarosan felkapaszkodhattunk egy autóbusz tetejére és így -bár igen viszontagságos ut után- aránylag hamarosan eljutottunk egy fogolytáborig,ahól pár napra való élelmiszert kaptunk.Onnan kezdve gyalog folytattuk utunkat.

Pár kilométeres gyaloglás után egy erdőórház közelében 8-9 éves sirdogáló kislánnyal találkoztunk, aki magyarul köszöntött bennünket. Kérdezősködésünkre a kislányka elmondotta, hogy az erdőórházban laknak, tegnap este, amikor megérkeztek oda, kistestvérkéje elaludt és anyukája nem tudja felkelteni. Anyuka annyit sirt, s olyan kétségbeesett, mondotta szegény kis csöpség, - hogy ő maga is elakar aludni. A kislány azután félelmében, hogy anyukáját is elveszti, ki jött az erdőbe, hogy édesapját megkeresse, aki benzint ment el szerezni a tovább utazáshoz.

A kislány elvezetett bennünket anyukájához és ott a mi kemény, szolgálatban megedzett szívünket is megindító mély emberi tragédia nyomára bukkantunk. Az asszonyka elmesélte, hogy a Tiszántulról indultak utnak a vörösök elől s utközben a kisfia valamilyen betegséget kapott, amibe most belehalt. Benzinük is elfogyott, tovább menni nem tudnak és kétségbe esve várja az urát, mert attól fél, hogy közben annak is valami baja esett. Arra kért bennünket, hogy maradjunk ott és segítsünk neki eltemetni a kisfiát.

Kérésének természetesen megindultan eleget tettünk. Sirtástunk a messzi, ismeretlen osztrák hegyoldalán, fejfát faragtunk és ekközben nem csak a férj került meg, hanem véletlenül vagy talán inkább a jó Isten kivánságára egy magyar pap vetődött oda, aki a temetésen gyönyörű szép imát mondott a kis elhunytért. Beszédében a család tragédiáját az összmagyarság sorsához hasonlította és azt mondotta, hogy így kell a magyarságnak pusztulnia kelet és nyugat határmegyéjén, idegen eszmék és célok áldozataként, mint ahogy ez az ártatlan kisgyermek is elpusztult a messzi osztrák hegyek között.

Mélyen meghatódva és sorsunk kegyetlenségén tünődve vándoroltunk tovább, míg pár nap múlva rá nem akadunk parancsnokságunkra.

Jegenyés Pál főtörm.
gyűjteményéből.

H.S.

HULLASZÖKÉS.

Napló töredék

Hullaszökés ritka eset, de az alábbi mégis megtörtént. 1943-ban, az egyik alföldi örsön a szárnyparancsnok urat vártuk szemlére. Közben egy tisztviselő telefonon közölte, hogy autójával hazafelé jövet, egy utmelletti fán, nem messze a község kijáratától akasztott férfi hullát talált. Örsparancsnok járőrt küldött a jelzett helyszínre, amely magával vitte a községi orvost is. A járőr azonban semmiféle hullát nem talált a jelzett helyszínen és erre bevonult. Járőr jelentette az esetet az örsparancsnoknak, aki felhívta a tisztviselőt, s közölte vele az eredményt. A tisztviselő azonban, sofőrjével együtt továbbra is azt állította, hogy a hulla ott volt, mert az autóból kiszállva mindketten megtekintették.

Mikor a szárnyparancsnok ur megérkezett, az örsparancsnokkal együtt lóháton kimentek a helyszínre, de hullát sem lóháton, sem a tisztviselő autójával nem tudtuk utolérni, mert egyszerűen eltűnt. Így aztán arra gondoltunk, hogy mielőtt a járőr a helyszínre érkezett volna, a hullát valaki elszállította. Ezért az örsparancsnok felkérte a községi előljáró-
 ágot és több egyént is, hogy mihelyt a hulláról megtudnak valamit, azonnal jelentsék.

Pár nap múlva azután jelentkezett Fazekas Miska cigány, mert ő tudott az esetről legtöbbet. A hulla ugyanis ő volt, személyesen. Elmondta, hogy száraz ágakat akart a fáról tördelni, s amikor az autót közeledni látta, azt hitte, hogy az utmester jön, aki már többször alaposan összeszidta, mikor a faszedésen rajtaérte. Így Miska azt gondolta, hogyha mint halott találkozik az utmesterrel, az nem fogja összeszidni,

hanem,ellenkezőleg,sajnálni fogja.Ezért gyorsan felakasztotta magát,de úgy,hogy a kötelet elől, a nyakán kötötte meg és mivel így a kötéel hátul húzódott meg,a légzőcső szabadon maradt. Lábujjai kissé érték is a földet. Amikor az autó megállt,lélegzetét visszatartotta,elhagyta magát. Nagyott sóhajtvá vállotta be,hogy de jó is volt,amikor a nagyságos urak elmentek, mert a nyaka már kezdett kiszakadni. ..

B.J.

Jegenyés Pál főtörm.
gyűjteményéből.

KISÉRTETFOGÁS.

Napló töredék

1930-as évek egyikén, egy őszi délelőttön az öpk. oktatást tartott a kuruzslásról, ezzel elkövetett kihágásról és ezzel kapcsolatban a babonás néphitről is. Az oktatás még be sem fejeződött, amikor megjelent az örsön a vasuti vendéglős és szállodatulajdonos s panasolta, hogy a környéken az a hír van elterjedve, hogy a pár hónapja elhunyt édesapja szelleme "hazajár." Amióta az apja elhalt, azt tapasztalja, hogy a nap-nap után kevesebben keresik fel, -régebben jóforgalmu- vendéglőjét és a régi ismerősei, akik valamikor a szállójában szoktak megszállni, semmi pénzért sem maradnának nála éjszakára. Többen, akik apja halála óta megszálltak a szállodában azt állítják, hogy hallották apja szellemét járkálni s valami rekedt hangon nyögni, fohászkozni, jajgatni.

A vendéglős távozása után rövid eszmecsere-t tartottunk, hogyan is leplezzük le ezt a körmönfont disznóságot? Mindnyájunk helyeslése közben megállapítottuk, hogy a nyomozó járőr dolga nagyon egyszerű lesz. Éjjel bemegy a szálloda egyik szobájába, megvárja a kísértetet és megfogja. Megis próbáltuk mi egy pár éjjel lesni-várni a kísértetet, de azokon az éjjeleken egyszerűen nem jelentkezett. A végén már úgy néztük, hogy nemigen fogunk boldogulni ezzel a tulvilági lényel, ezért bejelentettük az esetet a nyomozóosztálynak, polgári ruhás nyomozókat kérve az ügy felderítésére. Így is történt.

A nyomozó járőr elbeszélése szerint este 9-10 óra között 10-15 perces időközökben érkeztek meg egymásután, mint vidéki utazók és egyenesen a szállodába mentek, úgy hogy még a szálladás sem sejtette, hogy csendőrök. A szobájuk egymás mellett volt és előre megbeszélték, hogy az ajtókat nem zárják be és

ha a kísértet megjelenik, egymást támogatva, annak elfogására sietnek.

Szép holdvilágos éjjel volt. A szállodában és környékén nagy csendesség honolt, semmi neszt nem hallottak. Talán el is aludtak volna, ha éjjféltájban valami furcsa zörejt nem hallottak volna. Arra lettek figyelmesek, hogy az egyik szobában megcsördült valami, majd egy nehéz sóhajtás hangzott a folyosón. A kísértő rém most lassu, csoszogó léptekkel menni kezdett a folyosón. Erre aztán mindketten, szinte egyszerre, kiléptek a szobából és siettek a kísértet felé, akit hosszú fehér lepedő takart tetőtől talpig. Közeledésükre a kísértet ijesztő hangon rebegte: "jaj nekem, jaj! Nektek is jaj, emberek, ne közelítsetek felém!" és a nála levő láncsal hadonászni kezdett. Járőr azonban ügyes mozdulattal elkapta a láncot és a kísértetet a padlóra nyomva, kezeit összekötötték.

Amikor a szellemről a lepedőt levették, ördögi arc meredt rájuk. A szeme körül piros és fekete karikák voltak mázolva. Az orra fekete volt, arca meg kivolt tarkítva, hogyha valaki megfogja, fel ne ismerjék. A fején magas, keménypapirból készült sapka volt, hogy azzal az alakja magasabb legyen. A járőr ezután a községházára kísérte a "szellemet", ahol alaposan megmosdatták, s ekkor az éjjeli-őrök egy szabósegéd személyében felismerték.

A kikérdezéskor beismerte, hogy a cselekményt bosszúból követte el, mert a vendéglősnek volt egy nevelt leánya, akit ő feleségül akart venni, de a nevelő szülők ezt elleneztek. Ezért támadt benne az a gondolat, hogy bosszút áll a vendéglősön és kísértetjárásával anyagi kárt okoz neki.

A bíróság 3 évi fogházra ítélte el a "kísértetet", de a büntetés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

H.S.

A NYÁRI BUNDA ÉS A BRILLIÁNS GYÜRÜ.

Irta: Enyingi

Napló töredék.

1928. augusztus elején, egy nem éppen elsőrangu báudapesti napilapban egy Siófokot és az ottani fürdőéletet dicsőítő cikk jelent meg, melynek utolsó bekezdése azonban legjobb emlékezetem szerint így hangzott: "Minden szép és jó volna Siófokon, ha az ember lépten-nyomon nem csendőrökbe ütközne, kik a fürdő-közönséget folyton molesztálják és őket a nyaralás ártatlan örömeiben zavarják. Pedig inkább sajnálni valók szegények, mert fekete kalappal fedett homlokukról csurog a veriték és vastag posztóruhájukon is sötét izzadságfoltok mutatkoznak. Így bizonyára csak az irigység beszél belőlük, hogy ők nem vehetnek részt a nyaralás örömeiben."

Az előirt kivizsgálás a cikk háttéréül az alábbiakat derítette fel:

Egy július végi csütörtöki nap délelőttjén egy nyári eleganciával öltözött feltűnően csinos platinaszőke hölgy állított be a siófoki őrsre, hól az őrsparancsnoknál azt a panaszt tette, hogy előbbi napon 11 és 2 óra között -amíg ő a strandon fürdött,- Hullám szállóbeli bezárt szobájának bezárt szekrényéből nyári bundáját, annak zsebében volt pénztárcában helyezett értékes brilliáns gyűrűvel és 200 P. kézpénzzel együtt ismeretlen tettes ellopta.

- "Egyedül lakik a szobában asszonyom?" - érdeklődöt az őpk.

Ilyenkor hétköznapi igen, mert férjem igen elfoglalt üzletember Pesten, ki csak a hét végén tud lejönni, s hétfőn korán már megy vissza.

- "Feltörési nyomok voltak a záraon?" - Tette fel a kérdést az őpk.

Nem hiszem tudja, hogy az ilyen szekrényeken olyan gyenge zár szokott lenni, hogy azok egy rántásra kinyilnak, a szobaajtóhoz pedig a személyzetnek is van kulcsa...

- "Szóval a személyzetre gyanakszik asszonyom?" -

"Isten ments" felelte elhárítólag a hölgy. "Én nem gyanakszom senkire sem. Az önök dolga megállapítani, hogy ki lehet a tettes.

Rendben van asszonyom. Még ma utána fogunk nézni a dolognak, s az eredményről majd értesítjük. Szabad kérnem az adatait!

A déli ebédszünetben betért a polg.ruhás állandó nyomozó-járőr,kinek az őpk.sok minden mással együtt azzal adta ki ezt az ügyet is,hogy a helyszini szemlét minden feltűnésnélkül ejtsék meg, a személyzetet pedig ne zaklassák,hiszen tudhatják,hogy azok mind évek óta ott levő kipróbált és megbízható alkalmazottak.

A járőr ezt az ügyet vette elsőnek,melynek során a helyszini szemlét a még ebéden levő panaszos távollétében,de a személyzet jelenlétében ejtette meg,ami azonban -panaszos előadásához hiven- eredményre nem vezetett. Utána a szobaasszony kérdezte ki,ki előadta,hogy panaszos a nyaralók szokásos életét éli,délelőtt a strandon van,ebédután lepihen 5 óra körül sétálni megy,vacsora után estélyi ruhában újra eltávozik,s rendszerint későn éjjel,sőt néha virradat után jön haza,de mindig egyedül,senki által sem kísérve.

Utóbbiak a járőrvezetőnek igen szeget ütöttek a fejébe, mert Siófokon mindenütt éjjel 2 órakor volt a záróra,kivéve a Casinó zárkörű játékkermeiben,hol a záróra egyáltalán nem volt.Igy a járőr a szállodából egyenest odament,hol a játékkerem melletti kis fülkében dut-i álmát alvó főpincért felköltve,annak kikérdezéséhez kezdett:

-"Mondja főur,szokott esténként itt lenni néha egy fiatal platinaszóke hölgy?" Mi az hogy néha,-felelte szemeit dörzsölve a főur- itt van az kérem minden este...azaz bocsánat,ugy rémlik,mintha tegnap nem láttam volna...

Szóval kedden este itt volt. S mit gondol főur,nyert vagy vesztett. Vesztett kérem,az utolsóig vesztett.

Honnan tudja ily biztosan főur? "Én ne tudnám?" Hiszen háromszor is hozzám fordult kölcsönért. Harmadszor ugyan már nem adtam neki,nehogy azt is elveszítse,de kétszer azért segitettem rajta 250-250 Pengóvel.

"Csak ugy puffra?" "Hát minek néz engem a törzs ur? Gondolja,hogy vagyok én egy messüge /hülye/,hogy csak ugy puffra adjak,s aztán meglógjon a pénzemmel. Persze,hogy zálogot kértem tőle,mire először a nyári bundáját kanyarította le válláról,azután pedig a brilliáns gyűrűjét huzta le az ujjáról.

-"Itt vannak ezek főurnál?" Itt kérem,hiszen máig sem váltotta ki. De nehogy elvegyék tőlem,mert akkor sohasem látom a pénzem.Dehogy vesszük főur,hiszen nincs itt semmi bünügy.Csak

irja alá ezt a kis jegyzéket, ami éppen arról szól, hogy főúrnál hagytuk ezeket.

Járőr azután folytatta a rábizott ügyek elintézését, majd vacsora után betérve az órsre, jelentette az eredményeket az őpk-nak, ki ezek közül az említett érthető bosszankodással fogadta. Büntető jogszabályaink ugyanis az ily hamis feljelentésekre nem tartalmaztak intézkedéseket, mert a Kbtk. a hatóság félrevezetését csak akkor büntette, ha a hangok félrevereése, vagy másnemű vészir jelzés által történt. Így a hamis feljelentő ellen csak akkor lehet eljárni, ha az panasza során valakit meggyanusított, ami határozatlan formában megánindítványra üldözendő rágalmozással, határozott formában pedig hamis váddá minősült. A mi panaszosunk azonban - mint láttuk - óvakodott bárkit is gyanusítani. Az őpk. azonban nemcsak karakán ember és leleményes csendőr volt, hanem humor iránt is volt érzéke, így pár pillanat múlva már feltette a kérdést a jv-nek:

- "Kíértésítették már a panaszost az eredményről?" - Még nem tthts. ur, hiszen sok más elintézni valónk is volt. Helyes! mondta felderült arccal az őpk. Most menjenek ki, pihenjenek és utána jöjjenek be újra, s akkor majd megbeszéljük a dolgot.

Szombaton du. szinte óránként futottak be Siófokra a "bikavonatok" Budapestről, s ezen a szombaton a polg. ruhás nyomozó járőr tagjai is ott sétálgattak a várakozó közönség között a perronon, hideg közönnyel menve el az ott levő egyenruhás 1 fős járőr mellett, ki szintén nem látszott tudomást venni róluk. Az 5 és 6 óra tájban befutó vonatoknál még hiába vártak, de a 7 órai érkezése előtt néhány perccel végre megjelent a perronon az általuk még nem ismert, de az őpk. által pontosan leírt platinaszőke hölgy, mire azonnal közelébe férköztek. Pár perc múlva azután befutott a vonat is, melynek egyik kocsijából egy jómegjelenésű fiatal ember szállt le.

- "Aranyom, drágám, csak hogy megjöttél!" - ugrott nyakába a platinaszőke hölgy oly hévvel, hogy közben baloldó lábszára is hátrafelé lendült.

- "Csókóllak angyalkám. Remekül nézel ki. Valóságos szerencseny lettél. Hogy telik az idő?"

- "Nagyszerűen drágám. Volt ugyan egy kis balhém, de hát az semmi." Nem mond... Talán csak nem kezdett ki Veled valaki?

- "Ugyan már, hova gondolsz? Biztos magadból indulsz ki te gonosz. Ne izgulj, egészen más eset.. Majd elmondom, csak menjünk ki a tömegből.

A fiatal pár a sineken kívül szűk úton a kijáratí sorompóig menve, s ott a fürdőtelepre betérve, a Sió és Hullám szállók felé vette útját, a járőr tagjai pedig mindenütt nyomokban. Mikor aztán a telep egy csendesebb helyre értek, a férj szoba hozta a dolgot.

- "Mondjad már angyalom, mi volt az a balhé?"

Hát képzeld mi történt velem. Szerdán míg a strandon voltam, valaki kinyitotta álkulccsal a szobám, s a szekrényből elvitte a bundámat a zsebében levő pénztárcámmal, s az abban volt briliáns gyűrűmmel és 200 Pengómmal együtt.

- "Nohát ez szörnyű." - Bizony, hogy szörnyű. Képzelheted rettenetes helyzetemet. A ridikulómba volt ugyan még néhány vacag Pengó, így a strandra azóta is ki tudtam valahogy menni, s a szoba is ki van holnapig fizetve, de enni már csak hitelre tudtam az étteremben, mit a főúr mint itt lakótól el is fogadott, de tudod, hogy az ember hitelre restel sokat rendelni, így valósággal éhezem azóta.

- "Óh szegénykém, szegénykém."

Szószerint az. De ugy-e Te most elrendezel mindent, s egy kis pénzmagot is hagysz itt újra? Természetes drágám. De mond, miért nem mentél el a rendőrségre?

Mi az, hogy rendőrség? Azt hiszed Pesten vagy, ahol rendőrök vannak? De valami ilyesfélék csak itt is vannak?

No igen, a csendőrök, de ezek csak olyan falusi mihasznáadások, kik a cigányokhoz, meg a kocsmái verekedésekhez talán értenek, de nem az én esetemhez.

- "Mégis legalább azokhoz kellett volna menned."

Voltam is, rögtön másnap, s a vezetőjük meg is ígérte, hogy még aznap utána néznek, s az eredményről értesítenek, de mind- eddig semmi. Mondom aranyom, kétbalkezesek ezek, kik nem értenek az ilyesmihez.

- "Holnap mégis érdeklődni kéne náluk."

Kár a benzínért apukám, hiszen holnap vasárnap, mikor azok délig hevernek, vagy templomban ájtatoskodnak. De hagyjuk ezt

már, fő hogy itt vagy. Öltözünk most át a szobámban, s menjük végre jó vacsorát enni.

A járőr tagjai úgy gondolták, hogy eleget hallottak, így a parkba bekanyarodva, vissza indultak az órs felé. A házaspár pedig a szobában vacsorához öltözött, s a platinaszőke hölgy a tükör előtt állva utolsó simítását végezte magán, mikor kopogtak az ajtón, melyen jólszabott kimenőruhában, s kézben tartott fehér kesztyűvel az öpk. lépett be.

- "Asszonyom, nagy örömhirt hozok. Megvan a bunda."

- "Szent Isten.. Hát hol találták meg?"

Ott tettszett felejtteni asszonyom még kedd este a Casinóban az egyik szék támláján, de a főpincér magához vette, kinél egy kis jutalom ellenében bármikor átvehető. A zsebében benne volt a tárcsa, s abban a gyűrű is, mi a főurnál - persze ismét egy kis jutalom ellenében - szintén átvehető. Pénz sajnos nem volt a tárcában, de a főúr erről is felvilágosítást tud adni. Így tehát, - fordult az öpk. a férj felé - sziveskedjenek még ma este a Caszinóba elfáradni, s ott átvenni az említett tárgyakat, mert mi a magunk részéről ezzel befejeztük az ügyet.

Az öpk. ezután mosolygós udvariassággal köszönt, s eltávozott, de az ajtó becsukása közben még látta, hogy a platinaszőke hölgy magasra tartott kezekkel értelmetlen szavakat kiáltozva zuhant az ágyra.

A vasutügyeleti járőr jelentése szerint a fiatal pár már másnap reggeli vonattal elhagyta Siófokot. A platinaszőke hölgynek azonban Pasten volt egy ujságitró ismerőse, így került tehát be a kérdéses cikk a lapba.

Jegenyés Pál szk. főtörm.
gyűjteményéből.

P É N Z !

Aldás és átok,
Teremtő és gyilkos,
Tisztetség és gyalázat,
Élet és halál,
Szabadság és rablás,
Ezköz és cél,
Haladás és esés,
Becsület és bectelenség,
Fény és árny

Te vagy ez: hatalmas, világot mozgató P É N Z.

E R Ó S V A G Y !

Pusztaságot-paradicsomná alakítasz át,
Mocarakat elszepred, helyébe, városokat, tornyos palotákat, ragyogó kéjlakokat
teremtesz.

Alkotasz-teremtesz,
És gyilkolsz ezeket, milliókat és meggyilkolod gyakran az élő igazságot is.
Akihez hozzásegődök, legyen bár gaz rabló, kegyetlen, zsarnok, vérszopó, an-
nak milliók szemében tiszteletet adsz.
Segítségeddel gyalázatba lökhetik az igazak legigazabbjait is.
A prófétákat is, a főnége eznek bajnokait is!

P É N Z !

Segítségeddel a kő, az érc, a fa, a por is művészi életre kel.
A műveletlen, a barbár is kulturbajnokká finomul. Földhöz kötött a felle-
gekbe szarnyal, élettelen tárgyak élővé válnak.
Ha pedig úgy akarsz, az élő ledől, a halálos rombolás, pusztulás váltja
fel a teremtő életet.

P É N Z !

A rabot felzabadítod = ha neked kell, ha te akarsz: ledöntöd az igazságot,
a szabadság zászlait és rabzolgává aljaitod a szabadot.

P É N Z !

A nyomorultat felemelheted, a hajléktalannak hajlékot adsz, könnyeket fel-
száritasz, bánatát moolyra változtathatsz, csüggedőbe bizalmat önthetsz,
házzontalanból házznosat, értéktelenből értékeset csinálhatsz.
Ezköz lehetsz a legnagyobb, legmagasabbabb célok elérése.

H A C É L V A G Y !

Lankadónak erőt, renyhének szorgalmat, laznak gyorsaságot adsz, de gazt,
csalót, árulókat, rablókat és gyilkosokat is te nevelsz. Takarékoság és
tékozlás, szorgalom és henység, alázat és gőg, erény és bűn termékeny anyja
vagy.

Bectelennek becsületet adsz és becsületét rablod annak, aki raboddá lett.
Te vagy a fény, mely aranyözönt boríthat az szemére is, célállásodat
a piszkot is.

P É N Z !

Te vagy az árny, mely láthatatlanná tesz a legnagyobbat és a legdicőbbet,
te teszed rabokká az emberek et is. Meggyalázod a történelmet, az igazságból
és szent elvekből csalást üzöl!

P É N Z !

Jaj annak, aki mellé odaesegődöl, jaj annak is, akit elkerül az !
Ezért van az, hogy ledöntik egykor gőgös csillogó trónod !

P É N Z !

Eljön a pusztulásod !

RIPORTER VOLTAM A M.KIR.CSENDŐRSÉGNÉL.

Irta: Marschalkó Lajos

Az ember visszanez valahova messze Debrecenbe, a nagyerdői akácok, vagy a Simonffy utcán viruló kannák közé, aztán eszébe jut az ifjonti ujságíró mult. S ha megszokta, hogy ne legyen hiu, vagy büszke semmire, akkor mégis csak azt mondja, hogy: büszke vagyok arra, hogy csendőrségi riportert lehettem egy vidéki városban.

Persze ez nem volt olyan egyszerű, mert mikor még az irodalmi csokornyakkendőt hordtuk és nem az emigráns sorsot, akkor a 2 szakma szigoruan egybe tartozott. Debrecen sz.kir. városban előbb rendőrségi riportertnek kellett lenni, hogy ugy mellesleg megkereshessük a csendőr nyomozóalosztályt is.

Az ifju riportert a "Hajduföldtől", vagy valahonnan átlépte a "csendőrségi palotá"-nak csufolt egyszerű, világos és szanatóriumi tisztaságu új épület küszöbét, s akkor tanult meg valamit, amit az idők végtelenjéig ugy fognak hívni: hűség, becsület, magyarság, egészséges szellem, népi rend, törvény. Mindent együttvéve: Magyar Királyi Csendőrség!

Senki se haragudjon meg érte, ha az emigráció megszépítő messzeségéből megvallom: én bizony nem is annyira a tiszt urakat tiszteltem, akik persze szintén kiváló emberek voltak, hanem azokat a fiatal próbacsendőröket, nagybajuszu őrmester urakat és ezüstös haju tiszthelyetteseket, akik a magyar földmives minden nagyszerű és utolérhetetlen intelligenciáját, konstruktív rendszeretét és népiességét képviselték a kakastollas csákó alatt. Ott a debreceni csendőr nyomozó alosztályon, ahol szerdánként megjelentünk egy kis szenzációhajászatra, P.órnagy ur, vagy K.százados ur Te-nek szólította a vidéki riportert, akinek ugyan ugy joga volt visszategezni őket. De bizony F.tiszthelyetteset sohasem szólítottam én másként, mint a legnagyobb tisztelettel "tiszthelyettes uram"-nak.

Az aztán megint más kérdés volt, hogy minden tisztelet ellenére tiszthelyettes uram semmiféle szenzációt sem volt hajlandó elárulni a süvölvény riportertnek, amit az órnagy ur nem engedélyezett. Vagy van szubordináció, vagy nincs. Hát volt! A sértődött riportert néha megütötte a guta, néha elátkozott minden titoktartást, de aztán a végén őszinte csodálat-

tal hajolt meg e paraszti észjárásu Scherlock Holmesek szakmai tudása és zsenialitása előtt.

Bizony-bizony az ottani rendőriőtanácsos ur, aki ha kiváló rendőr is volt, mégis mikor már sehogyse boldogult detektívjeivel valami tulbonyolult gyilkossági ügyben, akkor a Méliusz térről egy kis vendégszereplésre átkérte a csendőrnyomozókat. Azok aztán jöttek is mindenféle masinával, fényképezőgéppel, ujjlenyomatot készítő ravasz szerszámokkal és gipszbe öntötték azt a bizonyos nemlétező lábnyomot oly tökéletesen, hogy megirigyelhette volna tőlük a Scotland Yard legöregebb rókája is. Elég rövid rendőri riporter pályafutásom alatt legalább 3 olyan "nagy" gyilkosságra emlékszem, amelyeket csendőrök nyomoztak ki Debrenenben.

A legendás amerikai sheriffek és kanadai lovascsendőrség remek katonái alig-alig versenyezhettek volna ezekkel a kakastollas öreg legényekkel, akikről oly sok szemét-hazugságot terjesztett a "demokratikus" sajtó. Hát persze, hogy terjesztett, mert amíg a csendőrijárőr lovainak patái kopogtak a falusi makadám uton, addig nem volt kommunista bitangság. A moszkvai agitátort, a Jehova Tanui lázító mezétlábas apostolát úgy fogta nyakon 24 órán belül K. tiszthelyettes uram, mint egy öreg daxli a rókát.

Ma persze azt mondják, hogy ez "nép-ellenes" magatartás volt, mert hát a csendőr feljelentette a komádi-i uzsorást, aki 120 %-os zöld-hitelt szedett - mint ma mondanák - a szegény paraszttól. - A csendőr ott volt a falun, s ha lovas járőr végig haladt a kertek alján, akkor nem félelemmel, hanem jó barátként köszöntötte a falusi napszámos. Nem lesütött szemmel, s nem félelemmel, mint most az ÁVH. cigány-pribékjeit. A csendőrtől csak a betyárnak, a bünözőnek, s a lopakodva surranó kommunista agitárnak kellett félnie. Itt-ott pedig a falu bővérü korhelyeinek is, akik Egyeken, vagy Tiszafüreden egy savanyó-vinkós báli-hangulatban a bálteremben leütötték a villanykörtét, vagy petróleum-lámpát, vagy beszúrták a bicskát az asztalba: "Aki legény, vegye ki! Ma piros vérben fürdik valaki!"

De bizony a vérben fürdéstől semmi sem lett. Egyszer véletlenül magam láttam, amint egy báli hangulatban jó 150 főnyi verekedő legény közepén megjelent a 2 tagu csendőrijárőr. Nem szembe szegezték a szuronyt a megvadult fiatalokkal, merthát

a puská -különösen,ha illetéktelen nyúl hozzá- könnyen el-
sülhet.Csak úgy a puskatását fordították szembe egy kicsit
a részegekkel,ami szabályaik szerint -mint "enyhébb eszköz"-
a verekedők szétválasztásánál meg volt nekik engedve.

Azanyátok! -mondta foga közül az őrmester ur,s 2 perc
mulva olyan demokratikus rend volt ott,hogy a texasi cow-
boyok között megirigyelhette volna a világhírű sheriff is.
Nem folyt vér,nem tört csont és a végén a 2 harcias párt ve-
zére még meg is köszönte az atyai "közbelépést", s akta,vagy
jelentés sem igen lett az ügyből.

A csendőr néha elintézte a mások aktáját is. A debreceni
rendőrkapitánynál egyszer csak jelentkezett a hajduhadházi
tiszthelyettes-őrsparancsnok: Tisztelettel kérdem kapitány
urtól,vannak-e kinyomozatlan bűnesetei? Hát persze hogy van-
nak!Hogyan is ne lennének!Tiszthelyettes uram lemutatott a
Kossuth utca 20.alatti rendőrségi épület udvarára:A tettesek
lent állnak az udvaron!

Csak úgy magánszorgalomból összeszedett egy nagy betörő
és tolvajbadát,amelynek tagjai az ő körzetében éltek,de a
városban követték el a betöréseket.

Manapság szívesen írják meg a csendőrökről az odahazai és
idekinti marxisták,hogy a feudális uralkodó osztály "erőszak-
szerve" volt. És itt van a hazugság,vagy a féligazság,mert
a csendőr esküjéhez híven csak a mindenkorí kormányok rendel-
kezéseit teljesítette,ha néha olyan szolgálatokra is igénybe-
vették,amelyektől pedig ezt a nagyszerű és pártatlan testü-
letet meg kellett volna kimélni.

1927-ben a tarpai időközi választáson a főszolgabíró nem
találta "érvényesnek" ujságírói igazolványomat,igy egy tisz-
tességben megöszült öreg tiszthelyettes kíséretében el kellett
hagynom a választási kerületet.

Együtt bandukoltunk a Tiszi hidig,ahol a kerület határ
volt.S míg kiöltöttük nyelvünket a forró nyári napsütésben,
csendben beszélgettem az én feledhetetlen csendőrkiésérőmmel.
Ez az egyszerű ember,ki -mint mondta- nem az Eszterházy palo-
tában,hanem egy kisfalusi zsupfedeles házban születet,nem
csak meglepő tudásról,intelligenciáról és olvasottságról tett
tanuságot,hanem már akkor tisztán látta,hogy mit jelent a
bolsevista veszély és a csehek,ukránok,oroszok világhódító
tervei.

Valahonnan a Kárpátalja hegyei ködlöttek akkor a tarpai égen át, s ott már Sztalin ötödik hadosztálya készült a nagy rohamra Magyarország ellen.

-Na, Isten áldja tiszthelyettes uram! - mondtam kezet rázva vele a Tisza hidon. S azt hiszem akkor kötöttem én végleges szövetséget a m.kir.csendőrséggel.

Egyébként nekem írhat, beszélhet a m.kir csendőrség ellen a bolsevik propaganda és a megtévesztett fiatalság, amit akar. Mert én olyan népszavazást láttam a csendőrök mellett amilyent még nem ért meg a világ egyetlen területe sem.

Haditudósítók lettünk, midőn 1938-ban a bécsi döntés visszajuttatta Magyarországnak a keskeny felvidéki határsávot. Akkor már mint a Függetlenség munkatársa vettem részt a bevonuláson. Vezekényben, Nagysurányban, Léván és a Garam-menti falvakban láttuk mindenütt, hogy könny és virágeső fogadta a bevonuló m.kir.honvédség katonáit. Virágot szórtak a lányok. Zugtak a harangok. Huzta a falusi banda és felszabadultan, boldogan ünnepelt a nép. De még mindig nem ez volt az igazi. A gyalogság, huszárság és tüzérség diszmenete már lezajlott egy-egy falu, vagy város főterén. És ekkor a végén megrendült a föld. Mert a legvégén mindig a kakastollas század következett. Öreg tiszthelyettes és őrmester urak, próbacsendőrök kakastollasan vágják a diszlépést. S akkor elszakadt a tűzoltók kordon kötele!!!...

Éljen a magyar csendőr! -ölelték, sirták körül a daliás kakastollasokat a felszabadított országrész magyar parasztjai és proletárjai. Hiszen a hadsereg "csak" a magyar hatalom képviselője volt, de a m.kir.csendőrség -és ezt jól tudta a nép- a polgári rend, a nyugalom, a biztonság és a nemzeti jogállam katonája.

Mikor Nagysurányban kiléptünk a haditudósító század autóbuszából, a döbbörgő csendőr-diszmenet láttán örjögve ugrált a faluszéli cigány: -Iljenek a sip magyar csendérek! Iljenek a sip magyar csendérek!

Az öreg nagysurányi gazda csak úgy foghegyről odaszól neki: Marha vagy cigány. Téged ez is úgy elnadrágul, akár a cseh zsan-dár. -Igen ám-mondta a cigány -de ez már úgy fog verni, mint azs idesapám!

Utoljára akkor láttam őket, mikor 1944. december 7-én megérkezett Budapestre Vörös Lajos árzásának és a kiskőszegi

frontáttörésének híre. Budapest bekerítés előtt állt, s az emberek azt mondták: minek harcolni tovább? Az én halhatatlan mártír főszervezőmmel, vitéz dr. Kolozsváry-Borcsa Mihállyal akkor vettük az utolsó bucsút Budapestről, Budavárától. Az alagút előtt megállt az autó. A Hunyadi János utról egymás után kanyarodtak le a kerékpáros csendőrszázadok. Talán egy egész ezred is volt ez. Tábori öltözetben, harcra készen. Csepelt már megközelítette a muszka, de itt a Lánchíd és az alagút torkolatánál még büszkén zengett az ének:

Pajtás! Még 5 perc az élet!

Öt perc! És nincs tovább!

Talán nem csalódom, ha azt hiszem, hogy több ezer magyar csendőr halt hősi halált Budapest védelmében. S ha ezek a hős ezrek nincsenek akkor 1944 karácsonyán Budapestről a La Manchig tör Malinovszki marsall, s akkor ma sarló kalapács vörös zászló leng a Vatikán ormán.

Azután már csak az emigráns krónikában hallottam róluk. Valaki feljegyezte, hogy 1945 májusában, mikor már minden elveszett, talán utolsó szolgálatát teljesítette a m.kir. csendőrség. A Spital am Phyrni zárda pincéje előtt a kakastollasok őrizték a Magyar Nemzeti Bank aranykincseit, devizáit és 2 milliárd pengő értékű bankjegy készletét. S a parancs úgy szólt, hogy azt, ami a nemzeté, az élet árán is meg kell védelmezni.

A Nemzeti Bank igazgatóinak jóvoltából az Us.Army hamarabb ért Spital am Phyrnbe, mint a muszka hadsereg. Patton generális, az utolsó napnyugati lovag, az USA. hadseregének ötcsillagos tábornoka maga sietett a helyszínre, hogy a bolsevikok elől megmentse a magyar nemzet utolsó értékét.

A pince bejáratánál azonban ott állt a magyar kakastollas csendőr. Talán éppen valamelyik tiszthelyettes, vagy őrmester uram, akit fentebb említettem. S mikor jött a győztes, a nagy csaták hőse, Amerika ötcsillagos generálisa, a csendőr őrség mellének szegezte a hires, vékony csendőr szuronyát:

-Állj! Ki vagy!?- hangzott magyarul a kérdés.

S Patton generális, a páncélos huszár, a Teddy Rooseveltek utódja, a véres csaták hőse és diadalmas vezére, tisztelgett a magyar csendőr-tiszthelyettes előtt.

Ezek katonák! -mondta kíséretének.-Ez hűség! Tanuljatok tőlük! És aztán ő intézkedett, hogy a magyar Nemzeti Bank kincseit vigyék Frankfurtba.

A végén aztán még egy generálissal találkoztam, Münchenben a MHBK.hősi ünnepén. Az öreg Friessner vezérezredes, aki 1945 telén és a tavaszán utoljára parancsnokolt a német-magyar szövetséges hadseregek fölött, mint a Südost Armee vezetője, a bajtársi emlékek közepette szinte könnyes szemmel mondotta: Sok mindent felejthetek és kell felejtenünk. De sohasem felejthetem el az én magyar csendőreimet. Higyjék el nekem -meine Herrn- nekünk is voltak katonáink, a Wehrmacht a Waffer SS.hősei, de ha nekem csak 50.000 magyar csendőröm van, akkor ma sem Önök, sem mi, sem Európa nincsen ott, ahol ma vagyunk.

A győztes és legyőzött hadvezér -ime- így formálták ki a m.kir.csendőr és a magyar csendőrség szobrát. S én hiszem, hogy még eljön a nap, mikor valahol Budán, vagy Csepel sziget sarkán bronzba öntve is ott fog állni ez a szobor. Kakastollasan, lóháton, vagy gyalog, de mindig úgy, mint a hűség és becsület, az igazi magyarság és a teljes népiség nagyszerű szobra.

S mikor majd ismét Ó örködik felettünk, akkor Magyarország újra a jogrend, a becsület és a hűség szabad hazája lesz.

Jegenyés Pál szk.főtörm.
gyűjteményéből.